AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

SEÇİM Tahmini Haritası

29 Mayıs 1964

FIATI : 1 LİRA

VB
VAKIFLAR BANKASI
VB
MESUT VE MEMNUN
ÇÜNKÜ
GELECEĞİNİ
KÜÇÜK TASARRUFLARA BÜYÜK İMKANLAR VEREN
VAKIFLAR BANKASINDA
GARANTİ ALTINA ALDI
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

AKİS

Sayı: 519, Cilt : XXX Yıl : 11 HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sahibi
Mübin Toker
Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ
Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı: Metin Toker, Güneri Civaoğlu, Teoman Erel, Egemen Bostancı, Tarık Kakınç (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) - Dıs Haberler Kısmı: Halûk Ülman — Dış Geziler: Mahmut T. Öngören — Magazin Kısmı: Jale Candan, Tüli Sezgin, Binin Anter, Hüseyin Korkmazgil — Yayınlar: İlhami Soysal, İlhami Soysal — İş Alemi : Fasih İnal.

Resim
Ali Parmakerli
Fotoğraf
Hüseyin Ezer
Erdoğan Çiftler

Klişe
Doğan Klişe Öz Atölyesi
Tel : 11 70 15
Yazı işleri
Rüzgârlı Sokak No 15/3
Teı:1189 82
P.K. 582
İdare
Rüzgarlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96
Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6aylık (85 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira
İlân şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka Kapak 1500 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaa
Basıldığı yer
Hürriyet Matbaası
Ankara
Basıldığı tarih
28.5.1964
Fiyatı 1 lira

Kendi Aramızda-

Sevgili AKİS Okuyucuları

Bu hafta, üçüncü Seçim Haritamızı takdim ediyoruz. Bu haritaların birincisi, 1960 yılının baslarında yayınlanmıştır. DP nin seçime gideceği rivay etlerinin ortada dalaştığı sıralaıda yayınlanan o harita bir bomba tesiri yapmış ve "Sabık olmayacağım" diye tutturanları feci; şekilde ürkütmüştür. Memleketin o sıradaki siyasi temayülünü gösteren ilk Seçim Haritası geniş ilgi uyandırmış, gidilecek bir seçimin muhtemel neticesini gözler önüne sermiştir. Bugün, 27 Mayısın arefesinde DP nin başları bir seçime gitmek cesaretini ve akıllılığını göstermiş bulunsalardı iktidarın CHP ye geçeceğinden hiç kimsenin şüphesi yoktur. Ama bu iktidar değişikliği normal yoldan ve sükûnet içinde olacaktı. Bu cesaret ve akıllılığın gösterilmemiş olması 27 Mayıs İhtilalinin 1 numaralı sebebidir, meşruiyetinin temelidir.

AKİS'in ikinci Seçim Haritası 1961 seçimlerinin arefesinde yayınlanmıştır. 1961 seçimleri bütün tahminlerin aksine bir netice vermiş ve çeşitli sebepler siyasi temayüllerin üzerine tesir edince değişik bir Meclis teşekkül etmiştir. 1961 Seçim Haritasında AKİS, Mecliste CHP nin küçük de olsa bir ekseriyet sağlayacağım tahmin etmiştir. Halbuki hiç bir parti bir ekseriyet sağlayamamış, CHP en çok sayıda milletvekili çıkartmakla beraber bunu illerin çoğunda birinci olmakla değil, fazla ilde ikinci olmakla, âdeta puvan hesabıyla kazanmıştır.

Üçüncü Seçim Haritamız gene büyük bir dikkat ve itinayla yapılmıştır. Geçen seçimlerdeki neticeler incelendiği gibi illerdeki bugünün durumu da hesaba katılmıştır. Nisbi temsilin incelikleri ve baraj nisbetleri tahminlerde dikkat nazarına alınmıştır. Seçim Haritasının gösterdiği, hiç bir halde AP nin 25. CHP nin 18 senatörlükten azım çıkartmayacağıdır. 7 ilde seçim ortadadır. Bunların hepsini AP alsa CHP yi 14 senatör geçecektir, hepsini CHP alsa AP ile eşit sayıda senatöre sahip olacaktır. Fakat normal bir tahminle AP nin CHP den beş kadar senatör fazla çıkartması en kuvvetli ihtimaldir.

Bu hafta çok ilgi çekici bir yazıyı "Bir Görüş" başlığı altında yayınlıyoruz. Yazının sahibi İzmirin çok tanınmış, memleket çapındaki aydın ve kâmil doktoru, Mustafa Kentlidir. Dr. Kentli çapındaki bir şahsiyetin sol. solculuk Ve sosyalizm konusundaki görüşü hakikaten dikkate şayandır. Bu, bir neslin en samimi ve uyanık simalarının bir takım cereyanlar karşısında nasıl tepki gösterdiklerini gözler önüne sermektedir. AKİS'in Dr. Kentlinin bu konudaki fikir ve telâkkileriyle hiç bâr şekilde mutabık olmadığı bilinmektedir. Ama "Bir Görüş" yazısı mutlaka ilgiyle okunacaktır

Saygılarımızla
AKİS

içindekiler

günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Ziyaretler______Bundan **bir** süre önce Sovyet Rusyadan bir parlâmento heyeti, bizim parlâmento heyetimizin Rusyaya yaptığı ziyareti iade edecekti. Fakat Moskovanın Kıbrıs konusunda takındığı anlaşılmaz, **manasa** ve akılsız tutum, buna imkan vermemiştiır. Türkler için bu kadar önemli olan bir konuda Moskovanın tam anlayışsızlık göstermesi ve büyük hesapları bırakıp küçük hesapların içkide kaybolması hem şaşırtıcı olmuştur, hem de türk milletini gerçekten üzmüştür.

Şimdi, rus parlamenterleri Temmuz başında türk meslekdaşlarının ziyaretini iade edeceklerdir. Eğer bu, Moskovanın daha gerçekçi ve hakka, hukuka daha saygılı bir politikayı benimsediğinin delilini teşkil etmekteyse türk-rus münasebetleri yeni bir safhaya girecek demektir.

Törenler_____**27 Mayıs** Devriminin 40. yıldönümü "Hürriyet ve Anayasa Bayramı" olarak çarşamba günü bütün yurtta kutlandı. İlgililer bu dört yıl içinde geçen ve devrimcilerin heyecanlarım buruklaştıran olayları unutturmak istercesine, gösteri ve törenlerin imkanları aşan parlaktıkta olması için didindiler.

Dövizlerle, apartman boyunda Atatürk resimleri **ile** donatılmış olan Ankarada tören, 27 Mayıs sabahı, **Anıt**-Kabirde Atanın huzurunda saygı duruşu ile başladı. Anıt

27 Mayıs Hürriyet ve Anayasa bayramı kutlanıyor
Bir devir kapandı

-Kabirde hazır bulunanlar daha sonra Genel Kurmay Başkanı Cevdet Sunayı ve Anayasa Mahkemesi başkanını ziyaret ederek, Anayasayı ve Türk' Silahlı Kuvvetlerini onların şahıslarında selâmladılar. Ankaralılar saat irde hipodromda daha sonra da şehir caddelerinde düzenlenen geçit törenlerini izlediler.

Ancak, bu defa bütün bu tören ve gösteriler devrimelleri memnun etmekten uzak kaldı. Bunun sebebi, hazır lıkların yetersizliği değil, seçim kampanyasının da tesir! ile memleketin devrim öncesine benzer bir havaya girmeye başlamasıdır. Bir yandan Hürriyet ve Anayasa bayramı kutlanırken bir yandan da partiler birbirlerine veriştirmektedirler. İş bu kadarla da kalmamaktadır. Bandırmada "Yassıada" isimli bir kıraathanede yapılan bir AP toplantısında bir CHP 'li bıçakla ye tekmelerle koma haline sokulmuşa duruma müdahale etmek isteyen bir jandarma başçavuşu dövülmüştür.

Bir açıklama______AKİS' in 15 Mayıs tarihli sayısında **CHP. İl** Kongresinden bahseden haberinizi okuyunca, herkes gibi ben de hayretler içerisinde kaldım

En hücra köşelerdeki olayları dahi en sıhhatli bir şekilde aksettiren derginizin, İzmir gibi bir haber merkezinden böylesine maksatlı bir uydurmayı alıp neşretmesi havsalanın kabul edemiyeceği kadar acı bir şeydir.

Haberi derginize ulaştıran şahıs, sahibi bulunduğum gazetede çalışmakta iken. İzmir basın mensuplarının çok iyi bildiği sebeplerden ötürü bir yıl önce işinden çıkarılmıştır Bundan sonra da her fırsatta gazete ve şahsım hakkında utanç duymadan sarf edilmesine imkân olmayan her türlü iftiranın üretilmesine saik olmuştur.

C.H.P. içerisinde mücadelesini yaptığım fazilet ve feragat sahibi politikacı anlayışının kadrolarımıza hakim olması inancımda bana karşı olanlar, derginize haber veren bu şahsi en elverişli vasıta kabul ederek teşvik etmişler ve İl Kongresinde aleyhimde konuşturmak için kürsüye çıkarmışlardır Ben de ittiham altında kalan her şerefli insan gibi söz istiyerek Kongrede, o günkü sabah gazetelerinde intişar eden şu konuşmayı yaptım :

"CHP İzmir teşkilâtında bir fikrin öncülüğünü yaptığım doğrudur Kendisinde milletine, vatanına hizmet etme gücü bulan her vatandaş gibi ben de bir mücadeleye girdim. CHP yi genç kabiliyetlerin nöbetleşe vazife aldıkları bir geçit mevkii addederim Şahsi ikballerini her şeyin üstünde tutan kimselerin daima karşısındayım.

Muarızlarım, benli yıpratmak için şark kurnazlıklarının bütün metodlarını tecrübe edeceklerdir. Beni kötülemeleri şarttır. Hakkımda bir şeyler söylemeleri lâzım. Bana hırsız diyemezler. Zira hesaplarım açıktır DP. iktidarı zamanında kredim ne ise bugün de aynidir. Tek Kuruşluk bir artış mevcut değildir. Namuslu bir tüccar olarak memleketimizin ticaret âlemini temsilen Kurucu Meclise giden dört şahıstan birisiyim. Bana cahil diyemezler. Zira Avrupada tahsil görmüş ve genç yaşında çeşitli idari görevlerde bulunmuş bir kimseyim. Bana ahlâksız diyemezler. Çünkü yaşadığım mazbut hayat hepinizin gözlerinizin önündedir.

Amma, muarızlarımın muhakkak bana bir kir bulaştırmaları, beni yıpratmaları lâzımdır. Daha kaypak bir yol tutarak 'Dündar Soyer İnönü aleyhtarıdır, Gülekçidir' demişlerdir.

Ben İnönüye, milletimizin bu büyük talihine, sadece parti yönünden değil bir de aileden gelen çok eski bir vakınlık dolayısıyle de bağlıyım. CHP İzmir teşkilâtında katiyen inönücülük. gülekçilik diye. bir ayırım mevcut değildir. Olsa bile böyle bir cereyanın içerisinde bulunmama hiçbir surette imkân yoktur."

CHP İzmir teşkilâtında, bir İnönü - Gülek probleminin bulunduğunu neşretmeden önce, teşkilâtı tanıyanlara bir defa sormanızı çok arzu ederdim.

Ayrıca Gülek taraftarı olarak İl Başkanlığına adaylığımı koyduğum ve ancak 17 oy toplayabildiğim yazılmaktadır. Başkanlığa, pekçok teşviklere rağmen katiyen adaylığımı koymadım ve böyle, bir vazifeye de asla talip olmadığımı açıkça ifade ettim. Tasnifte çıkan 17 oy da arzum hilâfına kullanılan oylardır.

AKİS'i, başkalarına çamur sıçratmak için vasıta yapmaktan çekinmeyen bu tip açıkgözlere imkan vermiyeceğinizden eminim. Bilvesile saygı ve en iyi dileklerimi sunarım.

Dündar SOYER

Politikacılar____Devrimizin büyük devlet adamladan biri daha. Hindistan Başbakan Nehru bu haftanın ortasında, anâ sayılacak bir şekilde sönmüştür. Nehru bir süre önce hastalanmış ve felç geçirmiş, bir zaman çalışamamıştı. Fakat son gelen haberler Başbakanın iyileştiğini, tehlikeyi atlattığım bildirmekteydi. Nehru tekrar çalışıyordu ve Commonvvealtl. Başbakanları toplantısına gitmeye hazırlanıyordu. 74 yaşındayken ve memleketi kendisine henüz çok muhtaçken vefat etmesi sadece Hlndistanı değil, bütün dünyayı ziyadesiyle üzmüştür. Türkiye, bu kaybın acılığını en ziyade hisseden mem leketler arasındadır, zira Nehru türkler tarafından dalma çok sevilen ve sayılan bir dünya lideri olmuştur.

Şimdi, bu çanta Bir prestijin sağladığı otoriteden mahrum kalan Hindistan büyük güçlüklerin beklediği acıktır. Dünyanın temennisi Hindistanın bunları kısa zamanda ve başarıyla, basiretle atlatmasıdır.

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Yıl : 11, 29 Mayıs 1964, Sayı : 519. Cilt: XXX

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

Slogan

Seçimler bazen bir etikete sahip olurlar. Her şey gösteriyor ki 1963 seçimleri "Deli Dana'' tabiriyle anılacaktır ve tabiri Gümüşpala üzerine almış olmakla beraber bu tabirle asıl kastedilen AP bu isimden kolay kolay kurtulamıyacaktır. Gümüşpalanın kendisi de, "Deli Dana" denildiğinde ister istemez hatırlanılacak ve dudaklarda mutlaka bir tebessüm yaratacaktır. Bu bakımdan, çok hücum ve tariz de çekmiş bulunsa CHP Genel Sekreteri Kemal Satırın başarılı bir slogan bulmuş olduğunu inkâr imkânı yoktur. Her halde, tabir tutmuştur. Bu. donuk seçim kampanyasını da renklendirmiştir.

Her memlekette, seçim kampanyasına, sırasında bu çeşit hadiselerin olduğunu, bazı kıymet hükümleri vermeye kalkışırken hatırdan uzak tutmamak lâzımdır. Her seçim kampanyasında daima çok söz söylenilir, daima çok hücumlar yapılır, diller daima demagoji çanağına batırılır, çoğu haksız **çok** ithamda bulunulur. Bunlar, seçmenin sandık basına gitmesinden sonra biter, kapanır unutulur, birer hatıra olarak tarih kitaplarının derinliklerine gömülür. O bakımdan ne "Deli Dana" gibi tâbirlerin üzerinde durmak lâzımdır,. ne de bilhassa AP hatiplerinin radyodan çizdikleri memleket levhasına fazla bir önem vermek gerekir. Nihayet herkes söyleyeceğini söyleyecektir. Ama seçmen, bir söylenilenden, kendisinden oy isteyen kimselerin ve partilerin kıratı hakkında bir fikir edinecektir.

Bu fikrin CHP konusunda ne olacağı bilinmez. CHP adına söylenilenleri beğenenler vardır, beğenmeyenler vardır. Radyo konuşmalarının son dört veya beşini yapacak olan CHP Genel Başkanının sözleri en ziyade hatırda kalacak sözler olacaktır ve bu vasıflan itibariyle CHP hakkındaki hükmü de perçinleyecek tir. Fakat AP nin en kötü DP den bin misli kötü. fikirsiz ve Pejmürde olduğunu bu kampanya herkesin gözleri önüne sermiştir.

C.H.P. li Satır ve A.P. li Gümüşpala
Deli danalı politika

AP nin bu hali, mutlaka kendisine oy kaybettirecektir sanılmamalıdır. Oy üzerinde çok faktör tesir etmektedir ve geniş halk tabakalarından "mutlu azmlık"a bir çok çevre oy verdiği partide başka başka şeyler aramaktadır. AP nin perişanlığı kurduğumu?, rejim ve sistem bakımından önem kazanmaktadır ve en azından iki partiye ihtiyaç gösteren bir rejim içinde yaşamamıza rağmen bir tek partiye sahip olduğumuz gerçeğini bir defa daha gözler önüne sermektedir. Memleketin, milletin kaderinin bir kısa an için dahi olsa bu çapta bir "devlet adamı ekibi"nin elinde kalabilmesi ihtimalini ürpererek düşünmemek son derece güçtür. AP seçim kampanyasında kullandığı silâhlarla kendisini çok konuda sımsıkı bağlamıştır.

Fakat bu bağlar, kendisine ebediyen iktidar yolunu kapatmaktadır. AP nin farkında olmadığı budur. Bir başka ekip bu büyük partiyi en kısa zaman içinde teslim almadığı takdirde çok şeye yeni baştan başlamak gerekecektir.

Seçimler

Kim kazanacak

(Kapaktaki. Harita)

Önümüzdeki hafta Pazar günü, türk milleti bir defa daha sandık başına gidiyor. Seçilecek olan, 26 ilin 51 senatörüdür. Seçimlerde şanslı olan iki partidir: A.P. ve C.H.P. seçimlere katılan iki küçük partinin, CKMP ve YTP nin ne bir şansları vardır, ne de zaten bir iddiaları. Çetin savaş iki dev arasında olacaktır.

1961 seçimlerinin arefesinde bir "büyük zafer" den emin olan parti CHP idi. Bugün CHP Genel Merkezinde çok daha ihtiyatlı bir lisan kullanılmaktadır. Buna mukabil bu sefer

HAFTANIN İÇİNDEN

Değişik bir Türkiye

Metin TOKER

Üç yıldır her yaz, bir defa Karadeniz Ereği isine gidiyorum. Karadeniz Ereğlisinde Türkiyenin en büyük tesisi yükseliyor. Adı, İkinci Demir-Çelik. Şimdiye kadar iki milyar liranın üstünde para kullanılmıştır. Türkiye ve Amerikanın beraberce, elele yarattığı bir eser. Büyüdüğünü gözlerimle görüyorum. İlk sene yerin altı tahkim ediliyordu ve bütün mesele binlerce kazığın çakılmayıydı. İkinci sene yerin alta hazır hale getirilmişti, tasan eli içine girmişti. Gerekli malzeme geliyordu ve bunun zamanında temini, yüklenmesi, boşaltılması, depolanması, tesis sahasına nakli büyük meseleyi teşkil ediyordu. Bu sene çelikhaneler, yüksek fırın, soğuk haddehane, sıcak haddehane, kok ve bütün diğer kısımlar yerin üstündedir ve bir tepeden bakıldığında tam bir sanayii bölgesi gözlerin önüne serilmektedir. Tesislerden bazıları bu yaz çalışmaya başlayacaktır. Her şey, önümüzdeki yıl bitecektir. İkinci Demir-Çelik Türkiyenin veçhesini değiştirecektir. Her defasında Karadeniz Ereğlisinden kalbim rahat, mesut, istikbale ümitli dönüyorum.

Fakat söyleyeceğim bu değildir. Karadeniz Ereğli'sinin bir başka hususiyeti var.

İkinci Demir-Çeliğin Umum Müdürü beni sabahleyin saat yedibuçukta evimden aldı. Karadeniz Ereğlisine kırk dakikalık bir uçak yolculuğuyla gidiliyor. Umum Müdür aynı gün beni mecmuaya bıraktığı zaman saat akşamın beşbuçuğuydu. On saat onunla, tesislerin Karadeniz Ereğlisindeki idarecileriyle, teknisyenleriyle. mühendisleriyle konuştum. Her köşeyi, her bucağı gezdirdiler. Görülecek ne varsa, hepsini gösterdiler. Benim yanımda, kendi aralarında konuştular. Ben onlardan bazı şeyler öğrenmek istedim, onlar benden bazı şeyler sordular.

On saat. bu. İnanır mısınız, on saat içinde bir tak "Kıbrıs" kelimesi geçmedi. On saat içinde hiç kimse "Seçimler" kelimesini telâffuz etmedi. On saat içinde bir politikacının adı söylenmedi. Öğleyin yemek yedik. Arabayla bir kısa mesafenin ötesindeki baraja gittik. Seksen dakika uçtuk. Havadan, sudan konuşmak için fırsatımız ve zamanımız olmadı değil. Kıbrıs aklımıza gelmedi, seçimler aklımıza gelmedi, politikacılar aklımıza gelmedi. Benim aklıma gelmedi, onların aklına gelmedi. Halbuki aylar var ki. kime rastlasam, sanki cevabı pek kolay bir sual soruyormuş gibi, lafa "Yahu, şu Kıbrıs ne olacak?" diye başlıyor. Senelerden beri ise seçim lâfı, politika lafı, politikacı lafı, konuşmaktan bıktığım laflar.

Hayır. Karadeniz Ereğlisinde tam on saat bunların hiç biri dilin ucuna gelmedi. İnsanlar umumiyetle sporcuyla spor, artistle tiyatro, doktorla hastalık, avukatla hukuk konuşurlar. Benim işim ise akla politikayı getirir, Kıbrısı getirir, seçimi getirir. Karadeniz Ereğlisinde getirmedi. Karadeniz Ereğlisinde İkinci Demir-Çeliği yapanlar bir başka dünyada yaşıyorlar ve bütün akılları, fikirleri saate karşı çıkmış oldukları yarışı nasıl kazanacakları, yani işi zamanında veya zamanından evvel nasıl bitirecekleri, tesisi nasıl işletecekleri, neyi nereden alıp nereye koyacakları, hangi malzemeye ihtiyaçları bulunduğu, kaç kişiyle çalışacakları . .

Koca on saat ve ne Kıbrıs, ne politika, ne seçimler.

Gündelik hayatımızda bir laf kalabalığının içinde olduğumuzu farketmiyor musunuz? İşimizden ziyade politikayla, seçimle, kıbrısla meşgul olduğumuzu hissetmiyor musunuz? Değişik bir on saat beni en ziyade bu konu üzerinde düşündürdü. Bir memlekette halkın neye ilgi duyduğunu en iyi gazeteler gösterir. Gazeteleri açınız ve balanız: Sadece politika, sadece Kıbrıs ve sadece seçimler. Bizim başka konumuz yok mu?

Evet şimdi bir de Spor-Toto! Ama, başka?..

Bu, milletçe verdiğimi randımanın düşüklüğünün başlıca sebebi olsa gerek. Bir defa daha yazmıştım. Matbaada, benim çalışma odamın tam karşısında bir büyük ve son derece önemli devlet dairesi var. Bazen gözüm ilişiyor: Memurlar, hele memur hanımlar o odadan o odaya gidiyorlar, kümeleniyorlar, gevezelik ediyorlar. Eminim kovuştukları işleriyle hiç, ama hiç ilgisi bulunmayan konulardır. Zira, akıllan islerinde değil ki.. Bunu onların bir kusuru olarak söylemiyorum. Aklımız işimizde değil. Aramızda, hayatı işi olan kaç kişi vardır? Bunları parmakla ancak gösterebilirsiniz. İşsizlikten şikâyet ediliyor. İşsiz çok. Ama kim bunlar? "Ne iş yaparsın?" diye sorduğunuzda «Her işi yaparım, abi!" diyenler. Yok sn biz matbaaya gerçekten usta, işinin ehli, bir konuda bilgili kimseyi mumla arıyoruz da öyle buluyoruz. Her sahada bu böyle değil mi? Sokaktan geçerken yol yapan veya çukur kazan ameleye bakınız. İki kazma sallayıp beş dakika dururlar. Aralarında laflarlar. Bir fırsatını buldular mı, hemen oracığa çökerler veya uzanırlar. Ne akılları, ne ruhları işierindedir. Heyecanlan yoktur, canlılıkları yoktur, yaptıkları bir şevk vermemektedir. Çukur kazmanın şevki mi olur denilebilir. Olur. Bu, işin şevkidir. Karadeniz Ereğlisinde çukur kazan adam, o esnada, çukur kazmayı, çukuru daha iyi kazmayı düşünüyor.

Bilmiyorum bu, İkinci Demir - Çeliğin, sadece malzemesi ve mühendisliği bakımından değil de zihniyeti, iş anlayışı, çalışma tarzı ve metodu itibariyle de amerikan olmasının mı bir neticesi? Zira. o tempoya ayak uydurmadan bu tesisi kurmak imkânsızdır. O tempoya ise ayak, Kıbrısı, politikayı, seçimi ve politikacıyı iş saatlerinde zihinden ve dilin ucundan çıkarıp atmakla uydurulabilir. Yoksa bu. yeni ve değişik bir Türkiyenin mi bir manzarasıdır? Böyle bir Türkiye mi yavaş yavaş doğuyor, beliriyor?.

Bilmiyorum. Bilmiyorum. Bu çeşit çalışılan bir kaç yer daha gördüm. Onlar özel sektöre ait müesseselerdi ve mutlaka yabancılarla, yabancılıkla bir ilgileri vardı. Biz kendiliğimizden bu devreye geçebilecek miyiz? Kendimizi işimize olduğumuz gibi vererek çalışma usulünü hayatımızın prensibi yapabilecek miyiz? Kısacası bir hararet içimizi ısıtacak mı, yoksa donmuş manzaramızı ve asksız çalışmamızı zincir gibi sırtımızda taşıyacak mıyız?.

AP zaferden em'in görünmektedir. Gökhan Evliyaoğlunun Yeni İstanbulundaki tahmini - 35 AP + 16 CHP - aynı zamanda AP Genel Merkezinin de tahminidir. Genel Merkez adına AKİS ile konuşan AP li Mehmet Turgut 33 senatörlüğü AP'ye, 18 senatörlüğü CHP ye vermiştir. CHP liler ise 25,"in üstünde AP'nin, 25'in altında CHP'nin senatör çıkaracağını söylemektedirler. Tekrar seçilecek olan 51 senatörlük 1961 seçimlerinde şöyle taksim olunmuştu :

A P. :,	22
CHP:	14
YTP:	9
CKMP:	5
Bağımsız:	1

Kuralar çekildiği gün. 1961'den bu yana cereyan eden transferler sonunda durum şuydu:

A.P. :	25
CHP:	18
YTP:	1
CKMP:	2
MP:	1
Bağımsız:	1

Seçim sistemi

Bu defaki seçim nisbi usulle yapılacaktır. Kabul edilen usulde partiler aldıkları oylara göre senatör çıkarmaktadırlar. D'hont sistemi denilen sistem şöyle işlemektedir :

Meselâ bir ilde A partisi 210 bin, B partisi 150 bin oy aldı. A partisi birinci senatörü çıkaracaktır. Bundan sonra A partisinin oylarını, ikiye bölmek lâzımdır. Bu, 105 bin eder. B partisinin oylan ondan fazla olduğu için ikinci senatörlük B partisinin olacaktır. Bundan sonra B partisinin oylarını ikiye bölmek lâzımdır. Bu. 75 bin eder. Oylar ikiye bölündüğünde A partisinin 105 bin, B partisinin 75 bin oyu ettiği için üçüncü senatörlük A partisine gidecektir. Ondan sonra A partisinin oyları üçe bölünecektir. 210 bin üçe bölününce 70 bin eder. B partisinin henüz senatörlük almamış 75 bin oyu olduğundan dördüncü senatörlük! B partisine gidecektir. B partisinin 150 bin oyu bundan sonra üçe bölünecektir. Bu, 50 bin eder. A partisinin henüz senatörlük almamış 70 biri oyu vardı. Demek ki beşinci senatörlük A partisinindir. Bundan sonra A partisinin 210 bin oyu dörde bölünecektir. Bu, 52500 eder. Yani B partisinin henüz senatörlük almâmış 50 bin oyundan fazla.. O halde altıncı senatörlük de A partisine gidecektir. Bundan sonra A partisinin oylan beşe bölünecektir. 210 bin beşe bölününce 42 bin eder. Yedinci senatörlük B partisinin bekleyen 50 bin oyuna gidecektir. Senatörlükler bu şe-, kilde dağılacaktır.

D'hont Sistemi

A Partisi	B Partisi
210.000 (1)	150.000 (2)
105.000 (3)	75.000 (4)
70.000 (5)	50.000 (7)
52.500 (6)	37.500 (9)
42.000 (8)	30.000

Ağrı: Seçimlerin yapılacağı Ağrı ilinden 1 senatör seçilecektir. 1961 Senato seçimlerinde AP bir varlık gösterememiş ve 5 bin civarında oy almıştır. Buna mukabil CHP nin oyları 22 binden biraz fazladır. Fakat CKMP 27 bin oy almış ve Veysi Yardımcı CKMP adayı olarak Senatoya girmiştir. 1963'de CKMP fiilen ortadan kalkmış; ancak 6 bin oy almıştır. Buna mukabil AP 20 bine çıkmıştır. Ama seçimleri bağımsız aday 30 bin oyla kazanmıştır. CHP iilerin bir kısmı bağımsız adayı desteklediklerinden CHP nin 1961'deki 22 bin oyu 1963 de 14 bine düşmüştür. YTP ye gelince, o 1961'de 11 bin oy almış, fakat 1963 de batmıştır.

Bugünkü seçim mücadelesi, A.P. ye geçmiş olan eskil senatör Veysi Yardımcı ile CHP adayı hukuk doktoru Salih Türkmen arasında cereyan edecektir. Doğuda CHP nin kuvvetlendiği görülmektedir. Bir bağımsı., aday da bulunmadığından oylar dağılmayacaktır. Ama Veysî Yardımcının CKMP nin geri kalan 6 bin oyundan da bir parçayı AP'ye katmasını beklemek lâzımdır.

APnin küçük bir farkla 1 senatörlüğü alması beklenmektedir. Fakat kuvvetli bir CHP kampanyası dengeyi bozabilir:

Amasya: Amasyada 1961'de AP 56, CHP 37 bin oy almıştır. CKMP 6 bin 500 oy almış, fakat 1963'de silinmiştir. 1963'de AP nin oyları 8 bin azalıp 48 bin olmuş, buna mukabil CHP 8 bin ilerleyerek 45 bine çıkmıştır. Bugünkü mücadele 1 senatörlük içindir. AP'liler eski senatör Macit Zeren aday göstermektedirler. CHP adayı ise Zeki Gönençtir.

Amasyada oyların istikameti 1963'den sonra da ayni seyri takip etmiş

C.H.P. Genel Merkezinde seçim hazırlığı
Hedef; Oy!

Y. Seçim Kurulunun ilân tahtası

inidir? Halkın memnun olması böyle bir ihtimali hatıra getirmektedir. Buna mukabil Macit Zeren bölgede kuvvetlidir ve AP yoklamalarında rakiplerinden dört misli oy almıştır.

Amasyada seçimlerin neticesini partilerden ziyade AP adayının popülaritesi tayin edecektir. Parti olarak CHP daha şanslıdır.

Bu bakımdan seçim ortadadır.

Antalya: Antalyadan iki senatör çıkacaktır ve bunlardan birinin AP'li. diğerinin CHP'li olacağı hususunda hiç bir tereddüt yoktur. Her iki partinin tahmincileri de bunun üzerinde mutabıktırlar. Antalyada AP 1961'de 90 bin kadar, CHP ise 51 bin oy almıştır. 1963'te AP 75 'bine, CHP 49 bine düşmüştür. CHP' nin kayıp oyları 2 bin, AP ninkiler ise 15 bindir. Turistik hareketlerin bölgeye bir büyük kalkınma ümidi vermiş olması iki parti arasındaki farkı muhtemelen CHP lehinde daha da kapatmış olabilir. AP yörüklerin kendisini tuttuğu inancındadır. Ancak yürükler Haziranda yaylaya çıkmaktadırlar.

Fark ne olursa olsun iki parti iki senatörlüğü paylaşacaktır.

Artvin: Artvinin 1 senatörü vardır. 1961'de bu senatörlüğü CHP li Fehmi Alpaslan kazanmıştır. AP nin 1961 oyları 29 bin, CHP ninki 31 bindir. 5 bin oy da CKMP almıştır. CKMP 1963'te kaybolmuştur. Oyları kısmen AP ye akmış ve AP de 1963'de 31 bin oy almıştır. Buna mukabil bazı CHP İller 4 bin oy ilan bağımsız adayı desteklediklerinden 1963'te CHP oyları 27 bine inmiştir

Bu defa CHP nin adayı gene Fen-

Sosyalizme Dair

Dr. Mustafa KENTLİ

Nazilik sosyalizmin öz evlâdıdır, fakat onun tekne kazıntısı ve son çocuğudur. Oysa Yirminci yüzyılın ilk yarısında nasyonal sosyalizm, sosyalizme karşı bir reaksiyon sanılmıştı. Tecrübe ve objektif müşahedenin ortaya koyduğu bu gerçek, Avrupada iyiniyetli sosyalistlerin uyanmalarına ve sosyalizmin gerilemesine yol açtı. Sonuç olarak, sosyafizmin beşiği olan Almanya ve İtalyada demokratik ekonomi rejimi sağlamca yerleşti, bu mutlu olayı bu ülkelerde refah takip etti. Avrupa artık tehlikeli dönemeci dönmüş bulunuyor.

•

Sosyalist sistemleri kemiren başlıca hastalık, «sosyalist program"» hürriyete ve onun ayrılmaz bir parçan olan kişisel mülkiyete yer verilmemiş olmasıdır. Her sosyalist rejimin san durağı diktatörlük ve son meyvesi mal, mülk edinme hakkının yek olmasıdır.

•

Bana dostlarım, niçin sol ile aşırı sola bir tuttuğumu soruyorlar. Cevabım şudur: Bunlar arasındaki fark, din farkı değil mezhep farkıdır. Asil kavga, sosyalistlerle serbestçiler arasındadır. Mutedil solcunun siyasal ve ekonomik hürriyete saygısı bektaşinin sofuluğuna benzer : Bektaşi, kadehi avucunun içine saklar ve şarabı rahatça gövdeye indirir.

*

"Sosyalist program" genç yaşta tatlı bir hayal, orta yaşlarda deveyi yardan atlatan bir tutam ot, ihtiyarlıkta ya bir sayıklama, ya da ağlama duvarıdır.

•

Her sistemin kendine göre bir plânı, programı vardır. Önemli olan şey, plânlama odasında oturanların kafalarında esen rüzgârın istikametidir. Eğer orada masabaşı sosyalistleri hüküm sürüyorsa, görecekleri rüyayı hayra yormam.

•

Sosyalistler kendi ideolojilerinin karşısına dikilen ferdiyetçilikle benciliği (egoizmi) ayni şey sanırlar ve - fertleri melekleştirmek için - bütün liretim araçlarım ellerinden almağa çalışırlar. Fakat an büyük istihsal vartası olan insan zekâsını devletleştirmekte yaya kalırlar. Ellerinden maddi araçları alman fertlere gelince, onlar da melekleşmezler, köleleşirler!

•

Klâsik ekonomi prensiplerinden biç biri dogma • bir iman unsuru - değildir. Ondokuzuncu yüzyıl liberalleri bunu unutarak başıboş ekonomik hürriyeti savundular. Sosyalizmin geçici gelişmesi bu yanlış görüşün sonucudur. Her hürriyet gibi ekonomik hürriyetin de bir sınırı vardır. Devletin m güç görevi, sosyalizm bataklığına düşmeksizin, bu sınırı tâyin etmektir.

*

beğendiğimiz bir sistemi yüzdeyüz düşünce ve muhakeme mahsulü sanmak yanlıştır. Her ideoloji duygu ve arzularımızın ince kanallarından geçerek, onların biçimini alabilir. Onun için, her sistemin dokusunda bir bityeniği vardır.

Sosyalizmde kıskançlık, kapitalizmde ölçüsüz menfaat kaygısı bunlardandır.

*

Yukarıdaki düşünce özetleriyle ameli bir sonuca varmak istiyorum. Zaten ber düşünce, izlediği sonuca göre değer kazanır.

Atatürk devrimlerinden az önce şapkanın adı "enveriye" idi. Atatürk Kastamonuda «buna şapka derler, bu böyle giyilir" dedi. O, sosyalizmin ne olduğunu bilmez değildi. Onun kurduğu parti sosyalist bir parti değildir.

Halk Partisini istilâya çalışan sosyalist dostlarıma selâm ve sevgiler.

mi Alpaslandır. AP ise kuvvetli ve tutulan bir genci, Ahmet Özdemiri aday göstermiştir. Mücadele her bakımdan eşit kuvvetler arasında olacaktır ve seçim ortadadır.

Balıkesir: Balıkesirin yeniden seçilecek üç senatöründen ikisinin AP li, birinin CHP li olacağı kesindir. Balıkesirin senatör adedi dörttür ama, biri halen Senato Başkanı bulunduğundan onun seçimi yenilenmeyecektir, AP 1961de 169 bin, 1963'te 163 bin oy almıştır. CHP nin oyları 1961'de 102 bin, 1963'te 96 bindir. Yani, kuvvetlerde bir değişiklik olmamıştır.

Bitlis: Bitlisde 1 senatör oldukça karışık şartlar içinde seçilecektir. 1961'-de, çok doğu ilinde olduğu gibi Bitliste de YTP bîr varlık göstermiştir. Kurucu Meclise bir CHP 11 olarak geleli, Cevdet Gebeoğlu 1961 seçimlerinde YTP adayı olmuş ve senatörlüğü kazanmıştır. Şimdi Gebeoğlu AP adayıdır ve AP liler bundan dolayı YTP nin kendilerine kaydığını söylemektedirler. Gerçi 1961'de 22 bin oy alan YTP 1963'te 13 bine inmiştir ama AP o seçimlere dahi girememiştir. Buna mukabil 1963'te bağımsız aday 11 bin oy almıştır ki YTP oylarının daha çok ona gittiği anlaşılmaktadır. CHP ise 1961'de 13 bin, 1963'te 10 bin oy toplanmıştır.

Bu defa. CHP ve YTP bağımsız olarak seçimlere katılan Besim Müftigili desteklemek kararını vermişlerdir. Ancak bu sefer, ortaya adaylığı 1961'de CHP tarafından tehlikeli alâkalar"ı yüzünden veto edilen Şeref Hanoğlu çıkmıştır. Hanoğlu da bağımsız adaydır ve "tehlikeli alâkalar"ı dolayısıyla CHP den ihraç edilen, bu zat halen kürtçülük suçundan mahkemededir. Ama. AP karşısındaki partilerin oylarını bölmesi ihtimali kuvvetlidir. Gebeoğlu ancak o takdirde bir şansa sahip olabilir. Aksi halde Besim Müftigil kazanacaktır.

Yani seçim ortadadır.

Burdur: Seçimin ortada olduğu bir başka il Burdurdur. CHP yi tutan Burdurda 1961 ile 1963 arası CHP oyları gerileyip bin azalmış, 29 binken 28 bin olmuş, buna mukabil AP 23 binden 34 bine fırlamıştır. Bunun sebebi, 1961'de 14 bin oy alan YTP nin 1963'te 3 bine düşmesidir. Bugün YTP sıfırdır.

CHP için tek şans Fethi Çelikbaş ile milletvekili Nadir Yavuzkanın Burdum gidip seçim sonuna kadar kalmaları ve devamlı çalışmaları, Enerji Bakanı Hüdai Oralın da Burduru gezi programında esaslı bir nokta olarak ele almasıdır. Aksi halde, AP nin kazanması kabildir.

Seçim ortadadır.

Çanakkale: Üzerinde tartışma olmayan bir 11 de Çanakkaledir, Çanakkalenin iki senatöründen birini AP, diğerini CHP kazanacaktır. 1961 seçimlerinde eski DP nin bir kalesi olan bu ilde AP nin 45 binine mukabil CHP 49 bin oyla başa geçmiştir. Ama bunun sebebi o tarihte YTP nin 34, CKMP nin 14 bin oy alıp eski DP oylarını bölmeleridir. Nitekim 1963te AP 82 bin oy almış, CKMP, ve YTP silinmiştir, Buna mukabil CHP aşağı yukarı aynı oyu - 45 bin- muhafaza etmiştir. Ama bu. AP ye iki senatörlüğü de verecek bir gelişme değildir.

Birer senatörlük kesindir.

Çorum : Çorumun; 1 senatörlüğünü AP nin almacı hiç kimseyi şaşırtmayaçaktâdır. AP zaten 1961'de Çorumda en,fazla oyu -89 bin - almıştır. Bunu 1963'te. CKMP nin 31 bin oyu 5 time düşünce. 90 bine çıkartmıştır. *S* CHP 5se 51 binden 67, bine yükselmiştir. Böylece iki büyük parti CKMP nin oylarını kendi güçleri nisbetinde paylaşmışlardır.

1 AP li senatör hemen hemen kesindir.

Erzincan : Erziricanda YTP iflâs etmiştir. 1961'de 41 bin oy alan bu partinin 1963'te aldığı oy 3' bindir. Buna mukabil . 1961'de 3 bin oy alan A.P. 1963'te 28 bin oy toplamıştır. Yani, YTP nin AP ye transferi tamamlanmıştır. Ama 1961-63 arası CHP de ilerlemiş ve 35 binden 38 bine çıkmıştır.

Bu defa ne olacaktır? CHP liler kendilerine YTP den geçmiş olan Fehmi Baysoyu aday göstermişlerdir. Bu, CHP oyları yanına bir takım YTP oyu da ekleyebilir. AP adayı Taştan İldaydır. İldayın AP oylarını fazla miktarda arttırması güçtür ve Erzincanda CHP kuvvetlidir. ,

O bakımdan, seçün CHP nin görünmektedir.

Erzurum î Neticesi kesin görünen seçimlerden bir başkası da Erzurumdadır. Üç senatörlükten 2 tanesi AP nin. 1 tanesi CHP nindir. Erzurumda da YTP büyük müflistir. 1961'de 82 bin oy alıp hem CHP nin 67 bin hem CKMP nin 33 bin, hem de AP nin 14 bin oyunu geçtiği halde 1963'de ancak 15 bin oy alabilmiştir ve bu sefer sıfıra daha da yaklaşmıştır. Buna,mukabil CHP 1963'te gene 54 bin oy almış, CKMP ise 16 binde kalmıştır. Bağımsızların 1963'te topladıkları oy miktarı 17 bindir. Geri kalan oylat AP ye gitmiştir ve AP 74 bin oy almıştır.

Bu defa nasıl bir gelişme olursa olsun 2 AP, 1 CHP senatörlüğü kesindir.

Eskişehir: Eskişehirde de AP büyük favoridir. 1961'de CKMP oyların 35 binini alıp kaçırdığı için AP ve CHP aşağı yukarı ellişer bin oyla başbaşa görünmüşler, AP burun farkıyla kazanmıştır. Fakat 1963'te CKMP 8 bine

Seçime hazırlanan İstanbul

düşünce AP 73 bin olmuş, CHP ise 41 bine inmiştir.

Seçimi yenilenecek 1 senatörlüğü AP alacaktır.

Hakkâri: Hakkârinin 1 senatörü vardır. Bu senatörlüğü CHP adayı Necip Seyhanın alması beklenmektedir. Ama Seyhanlı Hakkârili değildir. Hakkâride büyük hizmetleri olan bir idare adamıdır. Buna mukabil AP adayı Şerafeddin Ata Hakkârilidir, fakat hastadır

Rakkamlara bakıldığında CHP kuvvetli görünmektedir. AP 1961'de 742, 1963'te 496 oy almıştır. YTP nin oyları 8 binden 7 bine düşmüştür. CHP ise 8 binden 12 bine çıkmıştır. Buna rağmen seçim şansını ortada bırakmak daha ihtiyatlı bir davranıştır.

Hatay : Kavgasız gürültüsüz senatörlük dâvasını halledecek bir il de Hataydır. Hatayın iki senatörlüğünden birini AP, diğerini CHP alacaktır. Hatayda 1961 seçimlerinde şaşırtmaca veren YTP olmuştur. YTP o tarihte 51 bin oy almıştır. AP nin oyu 25 bin, CHP ninki 53 bin olmuştur. 1963'te ise YTP 11 bine düşmüştür. AP 60 bin, CHP 56 bin oy almışlar.

Birer senatörlük kesin neticedir.

İsparta: Ispartanın 1 senatörlüğü için AP ve CHP seçime iddialı girmektedirler. AP senatör adayı olarak, halen İsparta milletvekili olan Mustafa Gülcügili seçmiştir. Ispartalılar sadece Gülcügile altı yıllık senatörlük sağlayacak olan bu adaylık ismi'anlayamamışlardır. Zira Gülcügil seçilirse Ispartanın Meclisteki temsilcilerinin adedi bir eksilecektir. Bu bakımdan oyların AP ye değil de CHP ye verilmesi, Gülcügilin gene milletvekili kalması, buna mukabil İsparta temsilcilerinin adedinde eksilme olmaması yolunda Ispartada kuvvetli bir cereyan vardır.

Ancak, iki parti arasında 1963'te 12 bin civarında bir oy farkı AP lehine olarak görülmüştür. AP 1961de 47 bin, 1963'te 44 bin oy. almıştır. CHP ise 30 binden 33 bine çıkmıştır. YTP 11 binden 4 bine inmiştir.

CHP beklediği sürprizi yapabilecek midir? Şüphe edilmeyecek husus oyların birbirine çok yakın olacağıdır. Buna rağmen seçimi AP'nin kazanacağını tahmin etmek daha doğrudur.

İstanbul: Büyük mücadele merkezlerinden biri İstanbuldur. 1961'de İstanbulun 10 senatörlüğünden 8 tanesini AP, ancak 2 tanesini CHP kazanmıştır. CHP senatörü Şemseddin Günaltay da ölünce Senatoda CHP nin tek İstanbul senatörü kalmıştır. Bugün, nisbi temsille yapılacak yeni seçimlerde durum başkadır.

1961'de AP 309.744, CHP 277.753 oy almıştır. CKMP nin oyu 89 bin, YTP ninki 25 bindir. 1963 seçimlerinde CKMP 26, MP 30 bin oy almıştır. YTP 21 bin oyunu muhafaza etmiştir. 15 bin oy da TİP almıştır. Bu defa MP ve TİP seçimlere katılmamaktadır. 1963'te AP nin oyu 219.065, CHP ninki 174.181'dir. 1963'te görülen, büyük bir iştiraksizliktir. 1961'e nazaran 100 bin oy seçime katılmamıştır.

Bu defa, seçime iştirak nisbeti ne olacaktır? Geçen defa, daha Ziyade CHP ye gitmesi gereken oyların seçime katılmadıkları müşahede edilmiştir. Bu sefer CHP teşkilâtı kendi oylarını sandık içine attıracak mıdır? Geçen defa üniversiteliler CHP ye soğuk davranmışlardır. Bu sefer, devrimci - reformist bir hüviyeti tekrar kazanmış bulunan CHP nin gençlik arasındaki. itibarının arttığı sezilmektedir. Girmeyen partilerden TİP nin aydın oyları CHP ye gidecektir. Ama tabandaki oylarını. AP nin almasını beklemek lâzımdır. MP oyları da belki CKMP içinde kaybolacaktır, belki de AP ye kayacaktır. Bu bakımdan, iyi iştirak olursa, AP nin ümid edebileceği en büyük oy farkı 50 bin civarında olacaktır.

Eğer AP nin 300 bin, CHP nün 250 bin oy alacağı düğünülerek bir liste yapılırsa şu hesap ortaya çıkmaktadır:

AP	CHP
300.000	250.000
150.000	125.000
100.000	83.333
75.000	**62.500**
60.000	50.000
50.000	**41.666**

Görülüyor ki kesin olarak 1. senatörlük AP ye, 2. senatörlük CHP ye, 3. senatörlük AP ye, 4. senatörlük CHP ye. 5 senatörlük AP ye, 6. senatörlük CHP ye, 7. senatörlük AP ye gitmektedir. Böylece 4 senatörlüğü AP nin, 3 senatörlüğü CHP nin alması kesindir. 8. senatörlük için CHP nin 62.500 oyuna mukabil, bu tahmini hesapta AP nin 60 Un oyu vardır. Yalnız aradaki farkı 2500 saymamak lazımdır. Bu, büyük oyun AP için beşe bölünmüş farkıdır ve büyük bir farktır. Bu bakımdan, 8. senatörlüğü CHP ye vermek çok daha ihtiyatlı bir hesaptır. 9 senatörlük kesin olarak AP ye gidecektir. 10. seantörlük içinse, yukardaki tahmini hesapta her iki partinin oyu da 50 bindir. Yani, bu tahminde bir ufak fark 5 senatörü AP ye, 5 senatörü CHP ye, bir büyük fark ise 7 senatörü AP ye, 3 senatörü

Siirtten bir görünüş

Mavi boncuk

CHP ye verebilir. Bunu iki taraf ta, kendisinin, lehinde veya aleyhinde bir sürpriz olarak görmektedir ve hem AP Genel Merkezinde, hem CHP Genel Merkezinde "sürprizsiz netice" 6 AP 4 CHP olarak görülmektedir.

Kars: Bu ilde AP nin 1 senatörden fazlası için bir şansı yoktur. AP 1961 de 41 bin, 1963'te 60 bin oy almıştır. CHP oyları aynı süre içinde 87 binden 71 bine düşmüştür. Ama bağımsızlar 1963'te 20 bin oy devşirmişlerdir. YTP ise 1961'de 50 bin olan oyunu 32 binde durdurmuştur. Kars bu partinin bir varlık olarak kaldığı illerden biridir. 1 senatörlüğü AP aldığına göre öteki 2 senatörlükten ya birini CHP, diğerini YTP alacaktır, yahut da 2 senatörlük de CHP ye gidecektir.

En muhtemel netice üç partinin birer senatörlük almalarıdır.

İkinci senatörü kim çıkaracaktır? YTP den oldukça yüklü bir kayma AP yi şişirir ve oylan çok bölerse iki senatörü de CHP çıkarabilir. Ama YTP veya AP den hangisi 25 bin oyun üstüne çıkarsa ikinci senatörlük **onun** olacaktır. Mardindeki eğlenceli transfer eski AP başkanının YTP ye. YTP başkanının da AP ye geçmesidir.

1 CHP senatörlüğü garantidir, 1 senatörlük ortadadır.

Muş: Bu ildeki senatörlük ortadadır. Zira AP veya CHP den çıkacak senatörü YTP tayin edecektir. 1961'de AP 14 bin oy almışken bu, 1963'te 10 bine düşmüştür. CHP ise hep 14 bin üzerinde kalmıştır. Büyük kayıplı YTP dir. O, 23 binken 10 bin olmuştur. Son seçimlerde bağımsızlara 8 bin oy akmıştır. AP liler şanslarını. YTP **nin** "olduğu gibi" AP ye kaymış olduğu iddiasında görmektedirler.

Seçim ortadadır.

Samsunda fiilen AP ile CHP den başka parti yoktur. 1961'de bunların ilki **143,** ikincisi 87 bin oy almıştır. 1963'te AP 131 bine düşmüş, CHP 88 binin üstüne çıkmıştır. Bunun sebebi tütün fiyatlarından dolayı halkın Hükümetten memnun oluşudur. Eğer temayül o istikamette ilertemişse CHP nin 2 senatörlük alması kaabil olacaktır. AP 3 senatörlük için çok çalışmak zorundadır ama, bu gayreti AP liler, göstermektedirler. O bakımdan neticenin AP lehinde 3-1 olması daha muhtemeldir.

Siirt: AP bile bu ilde seçimi CHP n'in kazanacağı kanısındadır. AP 1963'te bu ilde ancak 7 bin oy almıştır. CHP 1961'e nazaran 33 binden 34 binin üstüne çıkmıştır. YTP ise 37 binden 21 bine düşmüştür.

Senatörlük CHP nindir.

Tokat: Bu ilden 2 senatör çıkacağı ilcin fazla bir kavga olmayacak. 1 senatör AP, 1 senatör CHP çıkaracak. Seçimin büyük seçimzedesi YTP li sabık senatör Hacıbaloğludur. Bu Hacıbaloğlu. senatörlüğünü garantiye almak için, AP lilerin vaadlerine kanarak **YTP** den AP ye transfer olmuştur. Ama bu gibilerin hemen hepsinin başına geldiği gibi Hacıbaloğlu yoklamalarda kaybetmiştir.

Tokatta AP nin oyu 45. CHP ninki 63 bin civarındadır. 1961'de 65 bin oy alan YTP ise 1963'te 38 bin olmuştur. Bugün çok daha aşağıdadır.

Van: Bu ilin tek senatörlüğü için en şanslı aday Maliye Bakam Ferit Melendir. Melenin partisi CHP Vanda büyük bir ilerleme kaydetmiş, 1961'deki 19 bin oyunu 1963'te 39 bine çıkarmıştır. AP 5 binden 9 bine geçmiştir. "Gürselin Partisi" diye reklâm edilen YTP bunun doğru olmadığı görüldüğünde 5 bin oyunu kaybetmiştir.

Seçimi CHP ye vermek sürpriz değildir.

Balıkesirden bir görünüş

Kavgasız bir yorgan

Kütahya : Kütahyanın müflisi CKMP dir. 1961'de 52 bin oy alan bu parti, 1963'te 7.500'ü CKMP ye, 8 bini MP ye giden 15 bin oy alabilmiştir. Buna mukabil AP nin oyları 50 binden 80 bine, CHP ninkiler 40 binden 50 bine yükselmiştir.

Kütahyanın 2 senatörü olduğu için bölüşme zor olmayacaktır. Normal netice 1 AP, 1 CHP dir.

Mardin : Mardinin 2 senatörlüğünden **biri** mutlaka CHP ye gidecektir. CHP bu ilde 1961'de ve 1963'de 50 bin civarında oy toplamıştır. AP ilk Seçime girmemiş, ikincisinde 5 bin oy almıştır. Buna mukabil YTP de 35-40 bin arasında ayakta kalmıştır. CKMP batmış ve 26 binden 8 bine düşmüştür.

Rize: 1 senatörü vardır ve bunun AP li olması daha muhtemeldir. Rizenin merkezinde Belediye Başkanlığını CHP liler almıştır ama bu. daha ziyade fevkalâde bir CHP adayının bulunması neticesidir. AP nin oyları Rizede. 1961 ile 1963 aratanda 47 binden 32 bine düşmüştür. CHP 27-28 binde durmaktadır. 1961'de CKMP 12 bin oy almışken 1963'te CKMP 7 bin, MP 7 **bin** oy devşirmiştlr.

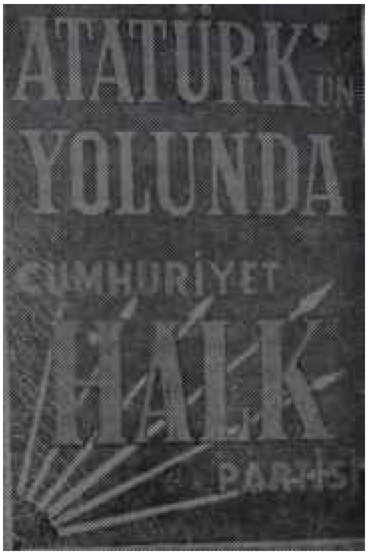
Samsun: 4 senatörün 3 tanesini AP nin, birini CHP nin alması en muhtemel neticedir. Ama CHP liler bunu 2-2 bölüşmek niyetinde görünmektedirler ve bir sürpriz yapacaklarını söylemektedirler.

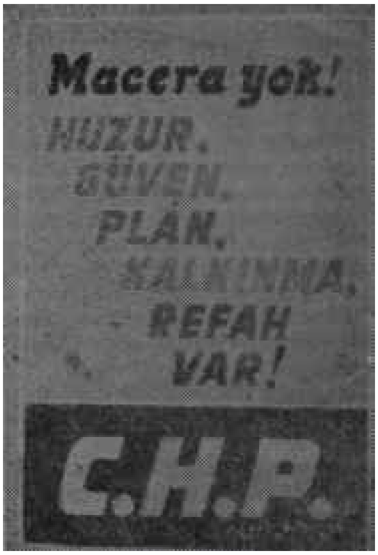
Yozgat: 2 Senatörü vardır ve AP ile CHP **nin** oyları birbirine çok yakındır. Gerçi 1961'de AP 17 bin, CHP 45 bin oy almıştır ama bunun sebebi 62 bin oyun CKMP ye gitmesidir. 1963'te CKMP 17, MP 20 bin oyla yetinince AP 52, CHP 50 bine yükselmişlerdir.

Neticenin 1-1 olacağı hususunda kimsenin şüphesi yoktur.

Netice

Bu seçimlerde, şu rakkamların gösterdiğine göre, AP nin 25. CHP nin 18 senatörlüğü aşağı yukarı garantidir. Ortada 7 senatörlük vardır. Demek ki bunların hepsini AP alsa 32'-

C.H.P. nin seçim afişleri
Yaldız

den, hepsini CHP alsa 25'ten fazla olamazlar. Ortadaki illerden 4 veya 5'ihde CHP şanslı görünmektedir. Bu, AP yi 25'in, CHP yi 20'nin üstüne çıkarmaktadır. CKMP hiç bir yerde şanslı değüdir. YTP için 1 veya en çok 2 ümit vardır.

Oy nisbetlerine gelince, CHP bu defa yüzde 40'ın üstüne çıkacağa benzemektedir. AP yüzde 50 için uğraşmaktadır. AP lilerin ifadesine göre, bu nibeti bulurlarsa yeni genel seçim (isteyeceklerdir.

Yeni genel seçim!

Bu talebin memlekette AP oyları üzerinde müsbet mi, yoksa menfi mi tesir edeceğini önümüzdei Pazar günü gösterecektir.

Kıbrıs

Son gülen iyi güler

Geçen haftanın ortalarında Lefkoşe hava alanına gidenler, alandaki hazırlıklara bakarak,. Kıbrısa pek önemli bir kişinin gelmek üzere olduğuna yemin edebilirlerdi. Bekleme sa lorumda başta General Gyani'nin yardımcısı General Carver olmak üzere birçok Birleşmiş Milletler görevlileri bekliyordu. Tabii yerli ve yabancı bütün gazeteciler de oradaydılar. Alanın dışında da. Birleşmiş Milletler forsu taşıyan bir dizi araba sıralanmıştı.

İngiliz Hava Yollarına ait uçak alana indiği zaman, salonda bekleyenlerin hepsi telaşla dışarı fırladılar, uçağa doğru ilerlediler. General Carver herkesin önünde gidiyordu. Gazete fotoğrafçıları objektiflerini ayarladılar, alanda bulunan diğer meraklılar da gözlerini dört açtılar. Biraz sonra görünen manzara gerçekten şaşırtıcıydı. Uçaktan inen itibarlı kişi, bıyıkları henüz terlemiş bir türk delikanlısıydı. General Carver bu delikanlının elini sıktı, elleri makineli tabancalı mavi berelilerin arasından geçerek genci de kendi arabasına aldı ve etraftakilerin meraklı bakışları arasında türk kesimine doğru hareket etti. Alanda kalanlar, büyük bir şaşkınlıkla, "Bu da nesi??" gibilerden birbirlerine bakakaldılar.

Sütten ağız yanınca

Uçaktan inen bıyıkları yeni terlemiş türk genci, Kıbrıstaki türk gençlerinin temsilcisi Niyazi Aliden başkası değildi. Niyazi Ali, önceki hafta Brükselde toplanan Dünya Gençlik Kongresine katılmıştı ve geçen Perşembe günü, Lefkoşeye, Bu Kongreden dönüyordu. Fakat orada yaptığı konuşmalar Makarios ve çete arkadaşlarının hoşuna gitmemiş olmalı ki, Niyazi Ali daha Brükselden ayrılmadan Lefkoşede kötü bazı söylentiler dolaşmaya başladı. Niyazi Ali, Lefkoşeye ayak basar basmaz, tevkif edilecekti. Bu söylentiler kimseyi de şaşırtmadı, çünkü daha bundan iki hafta önce, tedavi olmak üzere geldikleri Türkiyeden geri dönen on türk, Lefkoşe hava alanına ayak bastıkları an hemen tevkif edilmişlerdi ve Birleşmiş Milletler yetkililerinin yaptıkları bütün teşebbüslere rağmen serbest bırakılmıyorlardı.

Niyasi Alinin tevkif edileceği haberi duyulur duyulmaz. Kıbrıs türkleri hemen Birleşmiş Milletler kumandanına başvurarak gerekli tedbirlerin alınmasını istediler. General Gyani bu isteği hiç de hafife alamadı, *çünkü* rumların kaçırdıkları türkler zaten yeteri kadar çoktular ve bunların serbest bırakılması işi yılan hikayesinden farksız olmuştu. Şimdi bunlara bir tane daha eklenirse, ortaya yeni meseleler çıkması işten bile sayılamazdı. İşte bütün bu düşüncelerle, Gyani, yardımcısı General Carver'i Niyazi Aliyi karşılamakla görevlendirdi. Carver'in arabası kazasızca türk kesimine vardığı zaman, başta Gyani olmak üzere bütün Birleşmiş Milletler sorumluları geniş bir nefes aldılar.

Gerçekten, karşılıklı çarpışma bakımından - mavi berelilerinden bir fin askerinin yanlışlıkla öldürülmesi olayı dışında - çok sakin bir hava içinde bulunan Kıbrısta bu hafta en önemli, konu, rumlar tarafından kaçırılan türklerin durumu oldu. Kıbrıstaki türk yöneticiler, tarafından verilen ve Birleşmiş Milletler sorumluları tarafından da doğrulanan bilgiye göre, Adada, 27. Mart 1964 tarihinden bu yana tam 91 türk kaçırılmıştır. Bunların kırkikisi son iki hafta içinde, Magosada iki yunan subayı ile bir rum çetecisinin ölümü ve bir yunan subayının da yaralanmasıyla biten olaydan sonra kaçırılmışlardır. Bunların hepsi de silâhsız kimselerdir' ve kimi tarlalarında, kimi iş yerlerinde kendi işleriyle, güçleriyle uğraşırlarken kaçırılmışlardır. Rum çeteciler, bu kaçırma olaylarım hiçbir gerekçeye dayayamamaktadırlar.

O güne kadar günlük vukuattan sayılan kaçırma olayları, Magosadaki kütle halindeki kaçırmalardan sonra; en vurdum duymazları, bu arada uyanıp davranması güç Birleşmiş Milletler sorumlularını bile 'isyana yöneltmiştir. O kadar ki, General Gyaninin siyasî yardımcısı Galo Plaza Lasso bile, Adaya varır varmaz, ilk iş olarak kaçırılan türkler meselesiyle ilgilenmiş ve çetebaşı Makariostan bunların derhal serbest bırakılmasını istem'iştir. Fakat ne Lasso'nun, ne Kıbrıslı türk liderlerin, ne de Ankara hükümetinin devamlı ısrarlarına rağmen, rumlar bildiklerinden şaşmışlardır.

Makarios
Paçası sıkışık

Şecaat arzederken merd-i kıpti-
Birleşmiş Milletlerin nihayet silkinip harekete geçmesinden sonra bu konuyla ilgilenmek zorunu duyan Makarios, geride bıraktığımız hafta içinde, kaçırılan türklerle ilgili bir açıklama yapmıştır. Bu açıklamaya göre, rumlann elinde şimdilik yalnız 17 tutsak vardır. Bunların yedi tanesi açıklamanın hemen ertesinde serbest bırakılmışlardır. Geriye kalan on tanesi -ki Türkiye dönüşü Lefkoşe hava alanında tevkif edilmişlerdi - hakkında da soruşturma yapılmaktadır. Bu soruşturmanın sonunda suçsuz oldukları ortaya çıkarsa, onlar da serbest bırakılacaklardır! Makarios, banlar dışında hiçbir tutsak türk olduğundan haberli değildir.

Makarıosun yaptığı bu açıklama, Kıbrıs rumların - hiç de istemedikleri halde- ikili bir açmasa düşürmekte gecikmemiştir. Eğer Makarios gerçekten yalnız 17 türk tutsağın varlığından haberliyse, ötekilerin hayat ve ematları konusunda birşey bilmiyorsa, bu artık sakallı çetebaşının ipin ucunu elinden kaçırdığını bütün dünyaya ilân etmesinden başka birşey değildir. Makarios istediği kadar ortada meşru ve gerçek bir Kıbrıs hükümetinin varlığını iddia edip dursun, tam 74 tane suçsuz türk bu hükümetin burnu dibinde kaçırılmıştır ve hükümetin başının bundan hiçbir haberi yoktur! Demek ki eline nasılsa silâh geçiren her rum sokağa çıkıp önüne gelen türkü tutsak almakta, istediği yere tıkabilmekte, istediği gibi asıp kesmektedir. Eğer durum gerçekten böyleyse, gerçekten kaçırılan türklerin çoğundan Makarios ve çetecilerinin haberi yoksa, bütün dünya, tabu bu arada da Birleşmiş Milletler sorumluları gözlerini dört açmalıdır. Karşılarındaki öyle kolayca 1-nandıklan gibi bir hükümet değil, bir düzensiz çeteci sürüşüdür, öyle bir sürü ki, ne başının sonundakilerden haberi vardır, ne de sondakilerin baştakine aldırdığı..

Yook, eğer durum böyle değil de, bütün kaçırmalar Makarios ve yakınlarının bilgisi içinde yapılmışsa, o zaman çeteci papaz düpedüz yalan söylemektedir. Yalancı bir papaza da. hiç kimse güvenemez. Onun temsil ettiği devlet, devlet sayılamaz. Başında yalancı bir papaz bulunduran düzen hiçbir ülke ve milletlerarası kurumdan eşit davranışlar bekleyemez.

Pazara çıkan iplik

Kıbrıs rumlarının türk tutsakları konusunda gösterdikleri bu çelişme dolu davranış, dünya kamu oyunun dikkatinden kaçmadığı gibi. Birleşmiş Milletlerin Kıbrıstaki görevlilerini de biraz daha harekete zorlamıştır. Gerçi bu hareket hâlâ hiçbir sonuca bağlanmayan birtakım soruşturmalar olmaktan öteye gidebilmiş değildir ama, bu kadarı bile Gyani ve arkadaşlarının hiç değilse bu meselenin varlığından bilgili olduklarını gösterdiği için ümit verici bir belirti sayılmalıdır. Nitekim Plaza Lasso, Makariosla yaptığı görüşmeden sonra basına verdiği demeçte, kaçırılan türklerin hayatlarından pek ümitli olmadığını gizlememekle beraber, Makariosun sözlerine inanmadığını sezdirmekten kaçınmamıştır.

Ancak, Kıbrıstaki türklerin kaçırılmasıyla ilgili en Sert tepki, gene Türk Hükümetinden gelmiş bulunuyor. Türk Hükümeti, geçen hafta sonunda Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant'a bir mesaj yollayarak Adadaki Birleşmiş Milletler görevlilerinin tutsak türklerin durumuyla daha yakından ve daha etkili bir şekilde ilgilenmelerini istemiştir. Bu hafta başında da İngiliz ve Yunan hükümetlerinin Ankaradaki temsilcilerine bir nota verilmiştir. Birer örneği Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine, Güvenlik Konseyi üyelerine, NATO Genel Sekreterine ve NATO üyelerine de verilen bu notada bir yandan kaçınlan türkier konusunda "dikkat çekilirken diğer yandan da rumların Kıbrıs Anayasasını yeni ihlalleri üzerinde duruluyordu.

Türk notasında da açıkça belirtildiği gibi, rumların Kıbrıs Anayasası na karşı giriştikleri en son ihlâl ha

Nasır ve Krutçef
Gazelciler

reket'i de, Makarios ve çetecilerinin beş sınıfı silâh altına almak yolundaki kararlarıdır. Bilindiği gibi. Kıbrıs Anayasası gereğince Kıbrıs ancak 2.000 kişilik bir ordu bulundurabilir. Bunun yüzde yetmişi rum, yüzde otuzu da türk gönüllülerden kurulacaktır. Oysa Makarios bu orduyu hiçbir zaman kurmadığı gibi, iki topluluk arasında çatışma başlayınca 5.000 rumu da "Milli Muhafız Teşkilâtı" adı altında silâhlandırmıştır. Şimdi de, resmî rum çevreleri tarafından açıklandığına göre beş sınıf silâh altına alınacak, başka bir deyişle, Kıbrısta zorunlu askerlik düzeni kurulacaktır. Bu, şimdiye kadar zaten çiğnene çiğnene ortada sağlam hiçbir tarafı kalmamış Kıbrıs Anayasasına rumlar tarafından vurulan yeni bir tekmeden başka birşey değildir.

Türk (hükümetinin bu hafta İngiltere ve Yunanistana verdiği notanın kaçırılan türkler ve Anayasa ihlalleri konusunda son ve kesin bir ihtar olduğuna şüphe edilmemelidir, Bunu Türkiye tarafından girişilen olağan bir diplomatik teşebbüs diye kabul etmek, bütün dünyayı, hiç de beklenmedik bazı durumlarla karşı karşıya bırakabilir. Bu bakımdan, hem Kıbrıs rumlarının, hem de Birleşmiş Milletler sorumlularının biran önce davranarak, tutsak türklerin serbest bırakılmasını sağlamaları ve Anayasayı ihlâle bir son vermeleri gerekir. Aksi halde, doğacak olayların ve karşılaşılacak durumların sorumu herhalde Türkiyenin üzerinde olmayacaktır.

Dışardan gazel okuyanlar

Bu hafta içinde Kıbrıs konusunda dikkati çeken bir başka gelişme de Mısırı ziyaret etmekte olan Sovyet Başbakanı Krutçefin Mısır lideri Nasırla yaptığı görüşmeler sonunda yayınlanan bildiride Adanın durumuyla ilgili olarak söylenen sözlerdir. İşin aslına bakılırsa, bunlar, hiç kimseyi bağlamayan birtakım yuvarlak sözler olmaktan ileri gitmemektedir. Fakat hem Mısırın, hem de Sovyetler Birliğinin tutumlarını açıklamak bakımından oldukça ilgi çekicidir.

Bildiride söylendiğine göre, Sovyetler Birliği ve Mısır liderleri, "emperyalist kuvvetlerin Kibrisin içişlerine karışmak için giriştikleri devamlı teşebbüsleri endişe ile karşılamaktadırlar. Bildirinin bir başka yerinde de. Krutçef ile Nasırın "halkların güvenliğine karşı yöneltilmiş bir emperyalist tehdidi olan bütün yabancı üslerin kaldırılmasını gerekli buldukları" belirtilmekte ve "bu üsler, emperyalistler tarafından millî kurtuluş hareketlerini engellemek ve dünya barışını tehdit etmek için, kullanılmaktadır" denilmektedir. Bu sözlerin ışığı altında, Nasırla krutçefin Kıbrısta herşeyden çok ingiliz üsleriyle ilgili oldukları anlaşılıyor. Gerçekten bugün, Güney Arabistandaki üsler dışında, İngilterenin Orta Doğudaki son dayanağı Kıbrıstaki üsleridir. Bu üsler, İsraile karşı girişilecek her harekette Nasırı dikkatli olmaya yönelten en kuvvetli Batı kozlarıdır. Sovyetler Birliğine gelince, bunların Moskovayı Akdenizdeki Polaris denizaltıları kadar rahatsız etmediğine şüphe yok. fakat herhalde ortadan kaldırıldıkları gün Sovyetler biraz daha rahat nefes alacaklardır.

Bununla beraber, Moskovanın, Türyiyenin Kıbrısla ilgili endişeleri içinde ingiliz üslerinin biç mi hiç yer almadığım anlaması zamanı gelip de geçmiştir. Türkiyenin endişesi Adadaki İngiliz üslerinin geleceği değil, Adadaki türklerin can ve mal güvenliği, ana vatanın da savunma gerekleridir. Kendi güvenliği konusunda bu kadar hassas olan Sovyetler Birliğinin Türkiyenin aynı şekilde hafesaş olmasını da anlayışla karşılaması gerekir.

D I Ş   G E Z İ L E R

Amerika

Madalyonun öbür yüzü

Arkadaşımız Mahmut T. Öngören bundan **bir** *süre ön" ce Amerikan Hükümetinin davetlisi* ***olarak*** *A.B.D. ne gitti.* ***Öngören*** *Amerikada bulunduğu üç haftalık müddet içinde bilhassa "Kıbrıs Meselesi" nin amerikan halkı üzerindeki tepkilerini izledi. Öngören, sadece A.B.D.* ***nin*** *yüksek kademedeki ilgilileri İle temasla yetinmedi ve "Sokaktaki Adam" la da Kıbrıs meselesi üzerinde* ***gör*** *rüşmeler yaptı. Öngörenin intibaı, amerikalının meseleyi* ***pek*** *umursamadığıdır. Bu umursamazlığm sebepleri nelerdir? İste asil bizi ilgilendiren budur. Mahmut T. Öngören tarafindan kaleme alman aşağıdaki yazı bilhassa* bu *soruya cevap vermektedir...*

Vasat bir amerikan evirtin, bütün koltuklan televizyona doğru dönmüş oldukça şirin bir odasında beş kişi oturuyordu : İki türk gazeteci ve bir radyocu ile iki de amerikan ev sahibi. Ev sahiplerinden biri o civardaki Fort Campbell isimli garnizonda görevli, 23 yaşındaki bir teğmendi. Diğeri de annesi... Günlerden Cumartesiydi. Dışarda tatlı bir bahar akşamı başlamak üzereydi. Genç teğmenin sarışın kızkardeşi, açık hava dansına gitmek üzere türk misafirlerden müsaade alıp erkek arkadaşı ile biraz önce çıkmıştı. Amerikalı teğmen o akşam garnizonda nöbetçiydi ve bir-iki saat önce Fort Campbell'e gelen misafirleri ailesiyle tanıştırmak için kendilerini: evine davet etmek nezaketini göstermişti.

Fort Campbell Kentucky eyaletinde, gerektiği zaman denizaşırı memleketlere sevkedilecek amerikan birliklerinin üslendiği bir garnizondur. Genç teğmen türk misafirlere, dünya siyasetini' karıştıran dış meseleleri büyük bir dikkatle izlediklerini anlatıyordu. Bunun üzerine misafirler de kendisine, Kıbrıs meselesiyle ilgili olarak neler düğündüğünü sordular. Amerikalı teğmen, Mac Arthur ve Eisenhower gibi birçok amerikalı kahramanın yetiştiği meşhur West Point Harp Akademisini bitirmişti ve mesleğinde daha da ilerilyebilmek için subayların okuduğu fakültelerden birine devam etmeyi düşünüyordu. Ortaokul yıllarının başlarında çeşitli işlerde çalışarak hayata atılmış, babasının erken ölümünden sonra annesine ve kızkardeşine bakmaya başlamıştı. Daha sonralan annesinin de çalışmaya başlaması üzerine kazancını kendi eğitimine ayırabilmiş ve ancak bu sayede, gerçekten değerli bir akademi olan West Point'e girebilmişti. Sözün kısası, genç teğmen, bugün Amerikanın her tarafında sık sık rastlanan ve memleketteki refah ve bolluğa rağmen kendi kendini yetiştirmeyi 'Küçük yaşta öğrenenlerin en olumlu örneklerinden biriydi. Şansı da yaver gittiği takdirde kendisini. Amerikada aynı şekilde yetişenlerin yaşadığı eksiksiz ve zengin bir hayatın beklediği muhakkaktı. Askerî bakımdan da bir takım üstün görgü ve bilgiye sahip olması gereken genç teğmen, türk misafirlerin Kıbrıs hakkındaki sorularına oldukça şaşırtıcı cevaplar verdi. Bir defa, Adarım haritadaki lyerini adamakıllı bilmiyordu. Sonra Türküyenin de Yunanistan gibi Kıbrıs üzerinde bazı kesin haklar iddia ettiğini sanıyordu. Adaya iki ayrı memleketin aynı şiddetle sahip olmak istemelerinin işi son derece güçleştirdiğini açıkladı. Teğmenin annesi ise Kıbrıstaki türklerin öldürülmelerinden ötürü duyduğu üzüntüyü belirtti ve bu mesele hakkında çeşitli sorular sordu.

Umurunda mı dünya?

Amerikayı dolaşmakta olan türk gazetecilerle radyocu, gittikleri her yerde halkın, Kıbrıs konusunda genç teğmen ve annesi gibi düşündüğünü hayretle gördüler. Kendi kendini yetiştiren, bir takım ihtiyaçlarını diğer memleketlere kıyasla daha kolay, fakat adamakıllı didinip uğraşarak elde eden orta halli amerikalı dünya meseleleri ile son derece az ilgileniyordu. Çok daha fazla uyanık olması beklenen amerikan milletinin bu kayıtsızlığı, amerikan dış siyasetindeki olumsuzluğun sebeplerinden birini teşkil etmektedir. Çünkü amerikan anayasasının kendisine verdiği haklan korumak ve bunlardan âzami derecede yararlanmak isteyen amerikan, memleketinin iç siyasetini büyük bir titizlikle izlemekte ve en küçük memurdan cumhurbaşkanına kadar herkesi gerektiği zaman yerden yere vurabilmektedir. Bununla beraber, hayata küçük yaşta atılan, bir takım sorumlulukları pek erken yüklenen, temel hak ve hürriyetlerini ezdirmemek için son derece titiz davranan amerikalı, garip bir bencillikle, dış olaylara sırt çevirmekte ve Amerika Birleşik Devletlerinin dış siyasetini yönetenlerin yaptıkları hatalan iç meselelerdekinin yarısı kadar dahi tenkit etmemekte, davranıştan ile sorumlular üzerinde bir baskı yaratamamaktadır.

Amerikalı **bir** topluluk

***"Bir** elinde cımbız..."*

(Devamı sayfa 21'de)

Kıbrıslı Papazların Marifetleri

Yunanistan Kıbrısa, Birinci Dünya Harbinin sonunda göz koydu, Venizelos Egede bir imparatorluk inşa ediyordu. İki kıyıda yunan bayrağı dalgalanacaktı. Aradaki adaların başka ellerde olmasını Atina elbette ki istemeyecekti. Aradaki adaların en büyüğü ise Kıbrıstı. Bu bakımdan yunanlılar "Acaba Kıbrısı da bize verirler mi?" diye bir deneme yapmaktan kendilerini alamadılar.

Ama, Kıbrıs o tarihte İngilterenin elindeydi. İngilizler için Türkiyeyi peşkeş çekmenin bir güçlüğü yoktu. Nihayet, başkasının malını başkasına veriyorlardı. Büyük Britanyanın mukadderatına hakim olan Lloyd George ise o kadar yunan dostuydu ki.. Fakat yunanlılar işi uzatıp ta İngilterenin ekindeki bir adaya göz dikince dulum değişti. İngiltereden, kısa bir zaman içinde "Sonra, külahları değişiriz!" ihtarları duyulmaya başladı. Venizelos imparatorluğu için İngiltereye ve Lloyd George'a dayanmaktaydı. Bir Kıbrıs için bu dehşetli desteği elbette ki kaçıracak değildi. Onun için, Birinci Dünya Harbinin sonunda Yunanistanın Kıbrısla ilgili manevraları son derece dikkatli, ihtiyatlı oldu. Venizelos, meselenin ortaya atılmasını engellemedi. Fakat ölçü kaçırıldığında ve İngilterenin tedirgin olduğunu anladığında kurnaz giritli ipleri hemen çekmekten geri kalmadı.

Yunanistanın Kıbrısla ilgili manevralarmı, Birinci Dünya Harbinden sonra da kıbrıslı papazlar idare ettiler.

Papazlar Londrada

Kıbrıs Heyeti, 1919 Ocağının başında, ingiliz başkentinde arzı endam etti. Heyetin başkam Ada arşöveği Kirilyos hazretleriydi. İsmi Makaryos ile kafiye teşkil eden bu zatın yanında sekiz kişi daha vardı ve tabii bunların hepsi rumdu. Ayrıca iki başka papaz da, heyetin refakatindeydi. Bunlar, Londrada "Yunan Menfaatleri Bürosu" adım taşıyan bir büronun yanına yerleştiler ve çalışmaya başladılar. Harp sonrası furyasında Kıbrısı Yunanistana kapatmak istiyorlardı.

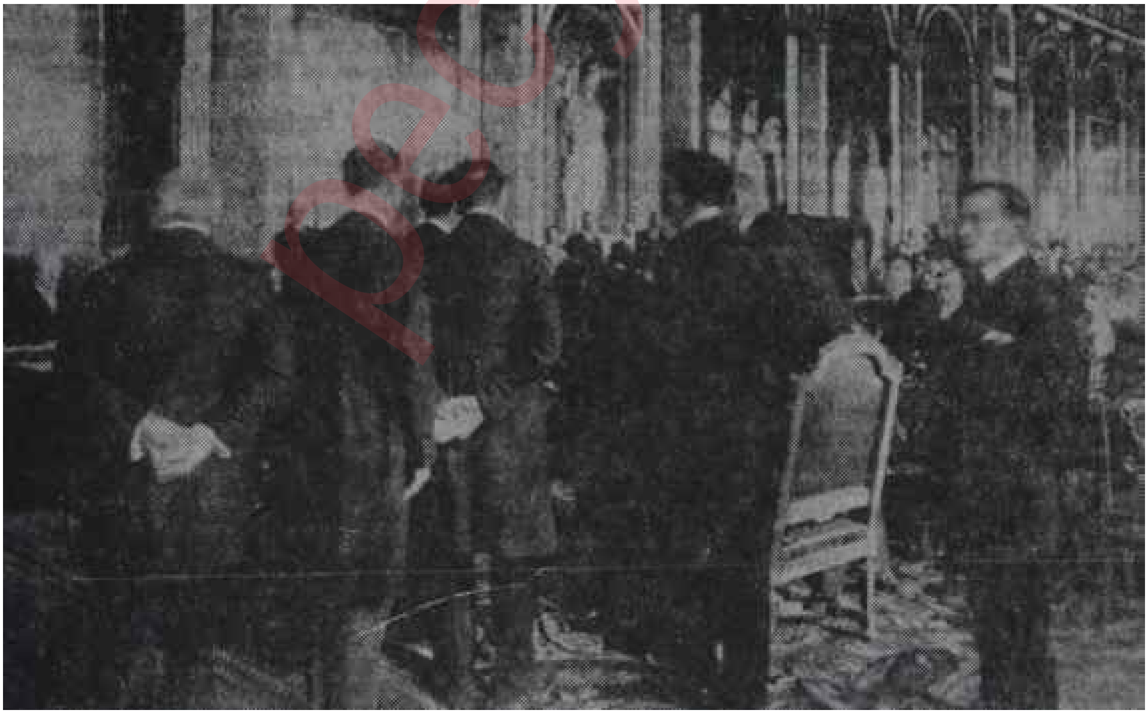
Heyet gelince, Yunanistanın Londradaki elçisi Kaklamanos Dışişleri Bakanı Politise ilgi çekici bir telgraf çekti. Bugün açıklanmış bulunan bu telgraf şudur:

"Kıbrıs Heyeti ne Lloyd. George'u görebildi, ne de ytaıi Müstemlekeler Bakanı Lord Milner tarafından kabul edilebildi. Lord Milner, hastalığı sebebiyle Heyeti ancak bir süre sonra kabul edeceğini bildirmiştir. Heyet şimdi, taleplerini, tabu son derece dostane şekilde, umum! efkâr önünde ortaya koyup koyamayacağı hususunda sizden talimat beklemektedir..."

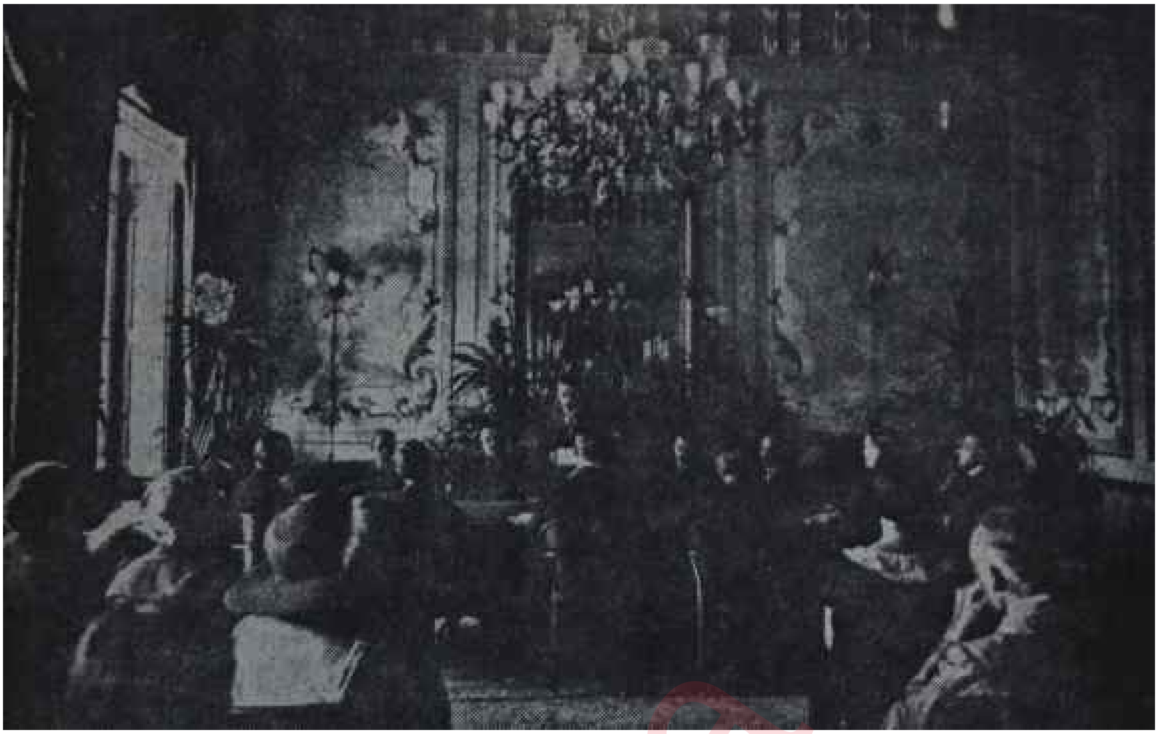
Yunan Dışişleri Bakanı bunun üzerine, elçi aracılığıyla Heyete şu talimatı gönderdi :

"Kıbrıs Heyeti önce Mr. Balfour'un temsilcilerini görmeli, Lord Milner'e kart bırakmalı ve sonra, ingilizlerin adalet-duygularına güvendiğini bilhassa belirterek son derece dikkatli şekilde harekete geçmelidir."

Yunanistanın ingiliz dostları bu sırada, yunanlıların boşuna gidecek bir haberi kulaklara fısıldadılar: ingilteredeki temayül, Kibrisin da Yunanistana verilmesi lehindeydi! Bu suretle yunanlılar tarihte ilk defa olarak Kıbrısa sahip olacaklardı.

Versay anlaşması imzalanıyor

İsmet Paşa Lozanda

Bir toplantıda görüşülenler

Kıbrıs Heyeti 3 Şubatta Müstemlekeler Bakanı Lord Milner tarafından kabul edildi. Toplantıda görüşülenleri Kaklamanos Dışişleri Bakanına şu şekilde bildirdi :

"Kıbrıs temsilcileri dün Lord Milnert gördüler ve kendisine Ada halkının Yunanistanla birleşmek arzulunu bildiren bir muhtıra verdiler. Bakan heyet üyelerine, Kibrisin sadece rum halkım temsil ettiklerini hatırlattı. Bir üye Adanın bütün rum halkının, işin başından itibaren ittifak devletlerinin tarafını tuttuğunu bildirince Bakan İttifak devletlerini bütün Ada rumlarının değil, bunların bir kısmının tuttuğunu hatırlattı. Bakanın bir sözü üzerine delegeler. Adanın harbin bir neticesi olarak Yunanistana katılmasını talep etmediklerini söylediler ve uğrunda harp edilen prensiplerinin böyle bir talebi kuvvetlendirdiğini belirttiler. Delegeler 1915'te Adanın Yunanistana teklif edildiğini hatırlatınca Bakan buna şiddetle itiraz etti ve Adanın teklifiyle ilgili şartlan Yunanistanın kabul etmemiş olduğunu ifade etti. Meselenin esası hakkında hiç bir şey söylemeye yanaşmayan Bakan, Adanın rum halkının arzusuna muttali olduğunu belirterek toplantıya nihayet verdi. Kendilerine kesin bir şey söyleyemiyordu, fakat arzularını dikkat nazarına alacaktı. Zaten bu arzu yeni bir şey değildi.

Çok heyecanlı olan ve işittikleri her söz üzerine ya iyimserliğe, ya karamsarlığa kapılan delegeler bu mülakattan üzgün olduklarını ve hayâl kırıldığına uğramış bulunduklarını ifade etmektedirler. Bana gelince, benim kanaatimce Bakan daha kesin bir cevap Veremezdi. Yaptığı müdahaleler, bir işi başından, asıl ölçüsü içinde tutmak ve mübalâğa etmemek usulünün bir neticesi olarak ele alınmalıdır, İngilizler böyle hareket etmektedirler.

Bugün Times'de İstanbul Meselesi hakkında bir yazı yayınlayan Profesör Burry İngilterenin Kıbrısı tekrar İngiltereye teklif etmesi gerektiğini yazmaktadır."

Politis, yaptıkları acemilikten dolayı heyet üyelerine kızdı. Kaklamanosa yazdığı cevapta söylediği şudur :

"Heyet üyelerinin İngilizlerin tabına uymaya muvaffak olamadıklarını anlıyorum. Yaptıkları acemilikle Bakanın, haklı olan iki itirazına yol açmışlardır."

ingilizler aleyhte

Kıbrıs Heyetinin Londraya gelip temaslara başlaması üzerine. 1919 Şubatından itibaren ingilizler Kıbrıs işiyle ilgilenmeye başladılar. Adayı Yunanistana bırakmak gibi bir arzu, ingilizlerde hiç görülmemektedir. Tabii, yunan dostluğunu buraya kadar uzatanlar yok değildir. Ama ekseriyet böyle bir hal çaresinin aleyhindedir ve bu konuda stratejik lüzum bilhassa öne sürülmektedir. Nitekim 8 Şubatta Morning Post'da bir mektubu yayınlanan Prof. Joseph H. Longford Ada halkının Yunanistana katılma isteklerinden hiç emin olmadığım belirtmiştir. Profesör, işin yeni bir Heligoland Meselesi haline gelip Britanya İmparatorluğuna zarar vermemesi için dikkatle ele alınmasını istemekte ve o da "stratejik zaruretler" den bahsetmektedir. Tabii bu mektuba, Kıbrıs Heyeti hemen bir cevap gönderdi.

Buna rağmen. Kıbrısın Yunanistana verilmesi aleyhindeki yayın İngiliz gazete ve dergilerinde, devam etmiştir. Nitekim Near East dergisi iki şiddetli makale yayınlamıştır. Onu, yunanlıları daha da dehşete düşüren Daily Telegraph'ın başmakalesi takip etmiştir. Bu makalede, denilen şudur :

"Şu anda Kıbrıs ramlarından bir grup Adanın Yunanistana verilmesi lehinde çalışmak için Londrada bulunmaktadır. Lord Milner'in bu heyet tarafından ileri sürülen delillere kıymet vererek arzularım dikkat naza-

rına alacağını bildirdiği söylenmelktedir. Ümit ederiz ki bu tonudaka yanlış anlamalar bertaraf edilir ve Heligoland konusunda yapılan hata tekrar edilmek. Heligoland adasının terkedilmesiyle bu ada cermenizmin bir öncüsü durumuna geçmiş ve Kuzey Denizin kontrolünü bu Suretle elden kaçırmamız büyük kayıplarımıza yol açmıştır."

Daily Telegraph'in bu başmakalesini hemen Atinaya bildiren Kaklarnanos yaptıığı tefsirde bu görüşün ingiliz askeri çevrelerinin görüşü olduğunu belirtmektedir.

Yunanlıların çalışma tarzı

Havanın bu şekli,alması üzerine Politis Londradaki Yunanistan elçisine şu talimatı gönderdi :

"Paris, 22 Şubat 1919. Çok acele. Telgrafınızı aldım ve Daily Telegraph'taki Heligoland misalini cevaplandırmak üzere bir ingiliz dosta talimat verdini. Bütün endişeleri ortadan kaldırmak için iki noktayı belirtmek lâzımdır. a) Heligoland ile Kıbrıs arasında hiç bir benzerlik yoktur. Zira birincisi. İngiltereye rakip olan askerî ve bahri bir büyük devlete terkedilmiş bulunan, stratejik bakımdan kıymetli bir noktadır. Halbuki ikincisi, bir defa stratejik bakımdan o derece önemli değildir. Üstelik, ananesi itibariyle İngiltereye dost bir küçük devlete bırakılmaktadır. Bu devletin bütün politikası ve istikbali, eğer aklı varsa, İngiltereyle dost geçinmesine bağlıdır. b) Bu konuda, İmparatorluğun savunmasıyla görevli kimselerin aklında en ufak bir şüphe varsa bunun izalesi için milletlerin kendi kaderlerini tayin etmeleri prensibi açık bir şekilde ihlâl edilmeksizin çare düşünülmelidir. Bu çare ya Adanın tarafsız hale çevrilmesi, ya da İngiltereye bir deniz üssü verilmesi suretiyle bulunabilir. Böylece İngiltere, bir tehlike vukuunda duruma derhal hakim olabilir. Bu görüşü hususî surette Sir Ârfhur'e bildiriniz. O da bunu kaynağını açıklamaksızın kullanabilir. Politis"

Pölitisin talimat verdiğini bildirdiği "İngiliz dost", milletvekili. T. P. O'Connor'dur. Adamın yazdığı ve Politisin söylediklerinin eşi olan mektup Daily Telegraph'ta bir kaç gün sonra yayınlanmıştır. Daha sonra da, Venizelosun propaganda mekanizmasına dâhil olan ingilizler atayla oraya buraya mektuplar, yazılar yazıp bunları yayınlatmışlar ve havayı değiştirmeye çalışmışlardır. Yunanlıların metodu hep "Sen bir kere Adayı bana ver, ben sana istediğin teminatı sağlarım" politikası olmuştur. Bu arada Londradaki Kıbrıs Heyetini de doğrudan doğruya Venîzelos ve Politis idare etmişler, direktifleri onlar vermişlerdir. Yani Atina, Kıbrıs işinde. o zaman da yüzüne Lefkoşe maskesini takarak çalışmıştır. Bu konuda Kaklamanosun Venizelosa gönderdiği bir şifre ilgi çekicidir. Londradaki yunan elçi yunan Başbakanına şunu bildirmektedir:

"Kıbrıs delegeleri sizin şahsınız hakkında son derece hürmetkar ve muhabbetli bir ifade kullanarak yazdıkları mektubu size ulaştırmam için bana teslim ettiler. Sizi rahatsız ettiklerinden dolayı özür dilemektedirler, kendilerine anlatmak lûtfunda bulunduğunuz sebepleri gayet iyi anladıklarını söylemektedirler ve tavsiyeniz üzerine Parise gitmekten vazgeçtiklerini belirtmektedirler. Mektuplarının bu özetini size, kendi talepleri üzerine telgrafla arzediyorum."

Heyet Venizelosun emrinde

Martın başmda Kıbrıs delegeleri Venizelosa bir haber uçurdular. Mısır ve Orta Doğuda ingiliz ordularının başkomutanı olan ve şimdi Mısır Yüksek Komiseri tayin edilmiş bulunan General Allenby Mısırdan Parise gitmekteydi: Generaı Allenby stratejik sebeplerden dolayı Kıbrısın İngilterede kalması lüzumunu belirten bir raporu beraberinde götürmekteydi. Kıbrıslılar yunan Başbakanından ona göre hareket etmesini istediler.

Zaten, Kıbrıs arşöveğinin başkanlığındaki heyet ile Venizelos daima sıkı münasebet halinde katmış ve Kıbrıs Heyeti bütün temaslarını Venizelosa harfiyen bildirmiş, politika müştereken çizilmiştir. Arşöveğin yanında 2 numaralı şahsiyet olarak bulunan Lanitisin 30 Mart 1919 'da Venizelosa gönderdiği şu mektup ilgi çekicidir:

"Bugün, aramızda sıkı münasebet bulunan eski, liberal parti milletvekillerinden Mr. Alfred Scott ile görüştüm. Mr. Scott, - haberlerinin doğruluğunu temin ettikten sonra bana şu bilgiyi verdi: Dışişleri Bakanlığı Enosise taraftardır. Fakat Harbiye ve Bahriye bakanlıkları buna karşı koymaktadırlar. Müstemlekeler Bakanlığında da sadece Bakan Lord Milner müsait bir havaya sahiptir. Fakat onun dışındaki bütün müsteşarlar, yardımcılar ve diğer personel Adanın muhafazası taraftarıdır. Mr. Scott'un söylediğine göre Lloyd George da bizden yanadır. Buna mukabil milletvekilleri arasından bir grup Bnosisin aleyhinde bir hava yaratmaya ça-

Cemal Paşa fransızların Courbe zırhlısında

lışmaktadırlar ve bunların başında Sir Edward Carson gelmektedir. Her halde, Avam Kamarasının ekseriyeti Enosise karşıdır. Bizden yana olarak İşçi Partisi ile liberaller ve muhafazakârların çok ufak bir kısmı vardır. Mr. Scott'a göre, eğer. Hükümet bu işi ele alırsa, tabii Avam Kamarasında ekseriyeti bulacaktır. Ama durum bu olduğu îçin Hükümet Avam Kamarasının nabzını yoklamaktadır. Eğer havayı uygun bulursa meseleyi götürecektir, aleyhte bir hava sezdiği takdirde buna yanaşmayacaktır. Şimdi Carson ile bir randevunun peşindeyim. Muvaffak olursa onun da neticesini size bildireceğim."

Gene Lloyd George

İlkbaharda, Lloyd George yunanlıları Kıbrıs konusunda memnun etmek için bir küçük harekete geçti. Adada İngilizlere üs verilmesinin İngiliz askerî çevrelerinin endişelerini ortadan kaldıracağını ümit ediyordu. Bundan dolayı bir amiralin başkanlığındaki ingiliz deniz heyeti Kıbrısta tetkikler yaptı, sahilleri İnceledi ve üs için en müsait bölgenin Limasol olduğu neticesine vardı. Bu sırada Lanitis Londradaki yunan elçisine, Venize

Vilson ve Poinoare Paris caddelerinde

losa ulaştırılmak üzere §u bilgileri veriyordu :

"Burada ve başka yerlerden aldığım haberler havanın bizim lehimize geliştiğini göstermektedir. Haftalık Near East dergisine görüşümüzü bildiren bir mektup yazdım, bunu yayınladılar. Derginin şimdiki yayın müdürü yaptığımız konuşmada bana, ilgili makamların kendilerine Kıbrıs konusunda bizim politikamız lehinde yayın yapmaları için emir vermiş bulunduklarını bildirdi."

Lanitise göre Kıbrısın durumu Paristeki Barış Konferansının kulislerinde ve gayriresmi olarak görüşülmeye de başlanacaktı, Onun için Kıbrıslı delege, Londradaki yunan elçisinden bu bilginin mümkün olduğu kadar çabuk Venizelosa duyurulmasını istemekteydi

Fakat Nisan bitti, Mayıs geçti ve Haziran geldi, bir şey çıkmadı. Kıbrıs Heyeti halâ Lpdrada kapı kapı dolaşmaktaydı. Bir neticenin alınamaması delegeleri sinirlendirmeye başladı. Bunun sebebi, Ada Yunanistana verildiği takdirde başlarına nenin geleceğini bilen Kıbrıslı türklerin Enosis aleyhinde harekete geçmiş olmaları ve 6eslerini duyurmalarıydı.

Türklerin sesi

Mayıs ayının başında, Kıbrısta türklerin rumlara karşı bir hazırlığı haber alındı. Türkler kiliseleri havaya uçuracaklardı. Bunun üzerine hem ingilizler telâşlandılar, hem rumlar. İngilizler sıkı emniyet tertibata aldılar. Mayısın sonunda Adadaki türklerin Yunanistanla birleşmek istemediklerini bildiren ve Adanın İngiliz hakimiyeti altında kalmasını talep eden bir müracaatları Avam Kamarasında bahis konusu edildi. İngiltere askerî bakımdan zaten Kibrisin muhafazasını istediği için türklerin bu müracaatı Enosis aleyhindekilerin ekmeğine yağ sürdü.

Telaşlananların başında arşövek hazretleri vardı. Kirilyanosun Venizelostan direktif aldığı bugün Vesikalarla ortaya çıkmıştır. Papazın yunan Başbakanına yazdığı bütün mektuplarda, kırmızı mürekkeple imzası vardır. Arşövek âdet veçhile imzasını kırmızı mürekkeple atmaktadır. Kirilyanos 5 Haziranda Venizelösa "İyi olmayan haberler"in kulağına geldiğini bildirmekte, eğer bu haberler doğruysa milletvekili T. P.O'Connor vasıtasıyla Avam Kamarasına bir sözlü soru verdirtmenin doğru olup olmadığını sormaktadır. 9 Haziranda ise Papaz Venizelostan şunu danışmaktadır: Kıbrıs işinin halli geciktiğine göre acaba Adada Enosis lehinde bir takım nümayişler yaptırtmak gerekmekte midir? Papaz bu mektubunda yunan Başbakanına, iki ay önce bu meseleyi kendisine arzettiğini, kendisinin müsbet mütalea verdiğini, fakat havanın iyiye gitmesi üzerine bundan vazgeçildiğini hatırlatmaktadır.

Bu mektupları Venizelosa ulaştıran Kaklamance Kıb rıs Heyetine sabır tavsiye ettiğini her seferinde yunan Başbakanına bildirmektedir. Venizelos da verdiği direktiflerde arşöveğe acele etmemesini emretmektedir. Yunan Başbakanı O'Chonnorun sözlü sorusu için bir itirazı olmadığını belirtti. Mitinglere gelince, bunun da bir zararı yoktu. Ama bunlar da Kıbrıs Heyetinin endişelerini bertaraf edemedi.

İngilizler katılaşıyor

Aslına bakılırsa Kıbrıs rumlarından mürekkep heyetin sinirlenmesi boşuna değildir. 25 Temmuzda Times gazetesi şu haberi verdi: "Hükümet, Kibrisin İngiliz bayrağı altında kalmasını kararlaştırmıştır.,". Bu haber, tabii Kıbrıs Heyetini deliye döndürdü. Onlar, işin çantada keklik olduğunu sanmaktaydılar.

29 Temmuzda Avam Kamarasında milletvekili Rendall Hükümetten Kıbrıs konusunda bir kararın alınmış olup olmadığını sordu. Hükümet "Hayır" cevabını verdi. Rendall, böyle bir kararın yakında alınıp alınmayacağını öğrenmek istedi. Hükümet adına konuşan Müsteşar "Evet, öyle sanırım" dedi. Bir başka milletvekili, Kıbrıslı rumların müracatını bahis konusu ederek şöyle seslendi : "Sayın Müsteşar umumi efkârın büyük bir kısmının bu müracaatın, aleyhinde olduğunu biliyorlar mı?".

Müsteşar şu cevabı verdi: "Evet, biliyorum."

Fakat ertesi günü. bir yalan haber ortalığı gene karıştırdı. Bu haberleri yunanlılar kasten çıkarmaktaydılar. Haber Kahireden geliyordu. Güya İngiltere Kıbrısı Yunanistana vermeyi kararlaştırmıştı. Mesele hemen o gün tekrar Avam Kamarasına getirildi. Avam Kamarası Başkanı Bonar Law hiç bir kararın alınmamış olduğunu ve Avam Kamarasının haberi olmaksızın hiç bîr şey yapılmayacağım tekrar açıkladı.

Yaz aylarında Kıbrısın Yunanistana verilmesi taraftarlarıyla verilmemesini isteyenlerin karşılıklı gayretleri ve kampanyaları devam etti. Yunanlılar bütün kuvvetlerini seferber etmişlerdi. Mesele bir Kıbrıs Meselesi olmaktan uzaktı. Bunu bir ellenizm davası olarak görüyorlardı. Kıbrısta ne kadar rahip ve Belediye Başkanı varsa, rumlar hepsine telgraf çektirttiler. Telgraflar İngiltere Müstemlekeler Bakanlığına hitap ediyordu ve Enosis istiyordu. İngilizler isterlerse bir plebisit yapabilirlerdi.

Buna rağmen Sonbahar yaklaşırken ingiliz bahriyesi Adanın Yunanistana verilmesinin gittikçe aleyhindeydi ve karşı kıyıların hangi elde kalacağı bilinmeden Kıbrıs konusunda bir karar alınmasını istiyordu.

Yunanlıların Kıbrıs konusundaki 1919 manevralarının devamı gelecek sayıda anlatılacaktır.

(Baştarafı 16 ncı sayfada)

Orta halli bir amerikalının Kıbrısla adamakıllı ilgilenmemesinin veya bu konuda bilgisiz kalışının sebepleri arasında hasın, radyo ve televizyonun da rolü büyüktür. Kıbrıs Olaylarının başladığa Aralık ayından bu yana yapılan yayınların yetersizliği, Kıbrıs dâvasında haklı ve haksızın ortaya çıkmasını gediktirmiştir. Bu sebeplerden ötürü, amerikalı teğmenin Kıbrısın coğrafî durumunu bilmemesi ve Adanın tamamını Yunanistan gibi Türkiyenin de aynı şiddetle isteyen bir politika güttüğünü sanması şaşılacak bir nokta değildir. Bu kanaate hemen hemen bütün amerikalılar sahiptir. Amerikalının yanılmasının diğer sebepleri arasında din farkı ve eski yunan medeniyetinin bilhassa genç kuşaklar üzerinde bıraktığı tesir de vardır. Türkiyeyi ve türkleri adamakıllı tanımayan amerikalı, "müslüman" denilince, sarıklı, beilnde kocaman kılıç sallanan insanların hristiyanlara karşı bir mücadeleye giriştiğini sanmakta ve Kıbrıstaki olayların sebebini bunda aramağa meyletmektedir. Bir de bugünkü Yunanistanı, okulda büyük bir hayranlıkla okuduğu eski elen medeniyetinin temsilcisi saymakta ve bu büyük medeniyetin, koruyucularının Kıbrıs konusunda haksız olabileceğini aklının kıyısından geçirmemektedir.

Sokaktaki adamın görüşü

Bütün bunlara rağmen, Amerikada Kıbrıs meselesi diye bîr konunun farkında olan sokaktaki adam, artık, Kıbnstaki türkün safındadır. Sebebi, Makariosun inatçı ve saçma siyasetinin Amerikada da artık bütün çıplaklığı ile anlaşılması ve Kıbrıslı türklerin hunharca öldürülmesidir. Gazeteler, radyo ve televizyon bu iki hususu açıklayan makalelere ve haberlere yer vermekte, televizyon haber bültenlerinde Adadaki türklerin nasıl zor şartlar altında yaşadıkları, özel filmlerle gösterilmektedir. Fakat bütün bunlara rağmen, sokaktaki adam Kıbrıs konusunda Türkiyenin ve türklerin tezini **apaçık** bilmemektedir. Bu gidişle, bilmesine de imkân olmıyacaktır. Bu bilgisizlik, orta halli bütün amerikanların genel vasfıdır. Amerikalıyı Kıbrıs konusunda düşünmeğe sevkeden şey, sadece, oradaki cinayetlerdir.

Amerika Birleşik Devletlerini ziyaret eden türk gazetecilerin washinston'da hükümet ilgilileriyle yaptıkları temaslar ise ortaya daha başka gerçeklerin çıkmasına sebep oldu. Bilindiği gibi Amerika, Kıbrıs meselesinde son derece çekimser davranmaktadır ve Adadaki bazı feci olayları görmezlikten gelmektedir. Bunun sebepleri defalarca incelenmiştir. Fakat türk basın mensuplarının washingtondaki temasları, Amerikanın son günlerde bilhassa Viet Nam üzerinde, hem de büyük bir korku ile durduğunu göstermiştir. Bu arada Kübanın yine gittikçe korkutucu bir durum ortaya çıkarması ve Berlin gibi meselelerin hâlâ halledilmemesi, Amerikan Hükümetinin son aylar içinde Kıbrıs konusunda bir kat daha endişelenmesine yol açmıştır.

Washington'da Amerikan Genel Kurmay Başkanlığı binası Pentagon'da misafir gazetecilerle görüşen Milli Savunma Bakanlığı Orta Doğu Bölümü Müdürü Mr. Sloan, hükümetinin bu endişesini bilhassa belirtti ve Türkiye ile Yunanistan gibi hür dünya mîlletlerinin arasının açılmasının bu günlerde hiç de doğru olmadığını söyledi. Meselenin Amerika Birleşik Devletleri tarafıntan değil, ancak Birleşmiş Mîlletlerde halledileceğini açıklayan Mr. Sloan, gazetecilerin dikkatini bu konuda arap memleketlerine çekti. Mr. Sloan'a göre bazı amerikan gazetelerinde Amerika Birleşik Devletlerinin Kıbrıs meselesini halletmesi gerektiğine dair haberler tıktığı zaman bazı arap memleketleri gayrıresmî olarak Amerikanın Orta Doğudaki üslere karışmamasını istemişlerdir.

Başkan Johnson
Görünmeyen köy

Mr. Sloan ayrıca. Kıbrıs meselesinin halledilmemesinin komünistlerin işine yarayacağını da büyük bir önemle belirtti. Bu arada Amerikanın niçin Türkiyeden değil de Rusyadan krom aldığına dair sorulan bir soruyu ise aynı meselenin o günlerde washingtonda toplanan CENTO Bakanlar Konseyinde de görüşüldüğünü söylemekle cevaplandırdı.

Değişik görüşler

Türk gazeteciler, Amerika gezisi sırasında Amerikan ordusu ileri gelenleriyle yaptıkları temaslarda daha başka izlenimler edindiler. Stratejik Hava Kuvvetleri Kumandam Orgeneral Power, Kibrisin sadece Türkiye ve Yunanistanı ilgilendiren bir mesele olduğuna inandığını kesinlikle belirtti. Taktik Hava Kuvvetleri Kumandanı Orgeneral Adams ise meselenin büyümemesi gerektiğine inandığını ve işin ancak konferans masasında halledileceğini sandığını söyledi. Daha küçük rütbedeki subaylar da aşağı yukarı aynı fikirleri savundular ve Viet Namda garip bir savaşa girişmiş olan Amerikanın, dünyanın bir başka yerinde daha hakem rolü oynamasına imkân olamıyacağını belirttiler.

Bu arada gerek resmi, gerek özel, Mç kimse Senatör Fullbright'ın Türkiye ve Yunanistan ziyaretlerinden ümitli değildi. Fullbright sık sık yabancı memleketleri dolaşmaktadır ve bu son yolculuğu sırasında Başkan Johnson kendisine verdiği önemi göstermek için onu böyle bir işle görevlendirmek lüzumunu hissetmiştir. Yaklaşan başkan seçimleri Mr. Johnson'u Amerikanın bazı önemli şahıslan ile iyi geçinmeye zorlamaktadır.

Amerikada son haftalar içinde yapılan üç haftalık bir gezi sırasında halkla ve bazı ordu ve hükümet ileri gelenleriyle yapılan temaslar göstermiştir ki, Amerika Kıbrıs konusunda Türkiyenin dostu değidir. Ama, düşmanı olmaya da hiç niyeti yoktur.

Yani amerikalı Kıbrısı, bir polisiye filmi gibi seyretmektedir ve ilgisinin cinsi o tiptir.

Bankalar

İşletme kredileri

Özel sektör temsilcileri, sanayi tesislerinin kredi ihtiyaçlarının istenildiği şekilde sağlanamadığını ileri sürerek kredi işlerinin ıslahını istemişlerdir. .

Odalar Birliği tarafından Hükümete verilen bir raporda. Türkiye Sınaî Kalkınma Bankasının son derece dar imkânlarla ve dağınık bir tarzda kredi sağladığı ileri sürülmekte, bu bakımdan kredi İhtiyacım temin edememesi dolayısıyla sanayiin ticarî şartlarla kredi alma mecburiye tinde kaldığı belirtilmektedir.

Sanayiin işletme kredileri ihtiyacı zaman zaman ete alınmaktadır. Ancak, bu teşebbüslerin hepsi geçici tedbirler mahiyetinde olmaktan ileri gidememektedir. Son defa Sümerbank eliyle dağıtılan 50 milyon liralık kredinin de ayni şekilde sonuçlandığı görülmektedir.

Öte yandan, bilhassa işetme kredisinin dışardan temini hlinde Hükümetin, çıkarmış olduğu bir kararnameyle alelacaip hükümler getirilmiş olması, bu yolu da kapamış bulunmaktadır.

Dışardan getirilecek yatırım kredilerinin temininde Kambiyo mevzuatı ve formaliteleri mümkün mertebe yumuşatılmış, getirilecek kredilerin ekonomiyi tazyik etmemesini temin için, vade, faiz nüsbeti ve ödemeye başlama tarihleri bakımından çok isabetli tedbirler alınmıştır. Ancak, Maliye Bakanlığının isteği üzerine yayınlanmış olan 6/2251 sayılı kararname ile işletme kredileri konusunda realitelere uymayan tedbirler ihdas olunmuştur. Kararname, işletme kredilerinin yüzde 50 sinin iç finansman fonuna yatırılması mükellefiyetini getirmektedir. Bu karara göre, meselâ bir milyon dolar işletme keridisi temin eden bir firma, bu kredinin 500 bin dolarını iç finansman fonuna yatırmak mec--uriyetinde tutulmaktadır. Kararnamedeki en enteresan hüküm de şudur : "Maliye Bakanlığınca izin verilen istikrazların türk parası olarak iç finansman fonuna ikraz edilen yüzde 50'si ile bu miktara tekabül eden faizleri, vadelerinde türk lirası olarak istikrazı yapan gerçek ve tüzel kisilere ödenir, iç finansman fonuna başkaca bir külfet ve mecburiyet yükletilemez."

İlk anda tauna gayet normal gelen bu ifade, biraz düşünülünce bayağı önem kazanmaya başlamaktadır. "Maliyeye başkaca mükellefiyet yükletilemez" ne demektir? Yani, para devalüasyonu, olursa aradaki farkı firma ödeyecek demektir. İşte sadece bu hüküm bile dışardan işletme kredisi getirilmesine başlıbaşına mani olacak niteliktedir. Zira işletme kredisi sağlayan firma, hem bunun yansını iç finansman fonuna yatıracak. hem de, iç finansman fonundaki kısmın kur farkını ödeyecektir. Tabiatıyla bu hükme kimsenin yanaşmıyacağı aşikârdır. Bu suretle dışarıdan işletme kredisi sağlanması imkânları da ortadan kalkmaktadır.

Yeni kir teşekkül

Bu durumda özel sektörün kredi ihtiyacını sağlamak için, sermayesinin yarısından fazlası özel sektörün mülkiyetinde olan ticarî bankalarla Türkiyede şubesi bulunan yabancı bankaların iştirakiyle "Ticaret Bankaları Yatırım ve Orta Vadeli Kredi Kurumu" adı verilebilecek bir bankalararası teşekkülün tesisi istenmektedir. Bu kurum, Türkiyede tesis edilmiş olan özel sanayiin malî bünyesinin ıslahına yardım etmek, özel sektörde yeni sınaî yatırımların veya mevcut sınaî teşebbüslerin modernleştirilmesinj kolaylaştırmak ve Türkiyede bir sermaye piyasasının teşekkülüne hizmet etmek vazifelerini ifa edecektir. Kurum, bu vazifeleri realilze edebilmek için, şu muameleleri yapacaktır:

— Bankaların özel sektör müesseselerine Kurumun tasvibi ile yapacakları orta vadeli kredilerden elde. edecekleri senetleri Iskonto etmek,

— Hususî sınai müesseselere maddî teminatlı veya teminatsız türk lirası veya yabancı akçe ile orta vadeli ikrazatta bulunmak,

— Mevcut veya yeni kurulacak sınai müesseselerin sermayelerine iştirak etmek.

— Hususî sınaî teşebbüslerin hisse

senedi ve tahvil ihracı işlerine tavassut ve bunların satışlarını taahhüt etmek,

— Gene özel sektörün tahvil ihracı veya diğer suretlerle borçlanmalar rına kefalet etmek.

— Özel sektöre ait her türlü hisse senedi ve tahvilleri alıp satmak,

— Gayrimenkullere tasarruf ve gayrimenkuller üzerine ipotek kabulü,

__ Merkez Bankası ile reeskont muameleleri yapmak...

Bu suretle özel sektörün kredi ihtiyacını karşılamak ve sermaye piyasasının daha kolaylıkla teessüsüne yardım etmek üzere bir kredi müessesesi kurulması istenildiği anlaşılmaktadır.

Yeni kredi kaynakları

Bugün için sınaî müesseselerin kredi temini konusunda cidden müşkülâtla karşılaştıkları . muhakkaktır. Onun için yeni kredi menbalan araştırılması keyfiyetini anlayışla karşılamak lâzımdır.

İşletme kredisi konusunda Sınaî Yatırım ve Kredi Bankası şimdiye kadar 40 milyon liralık kredi vermiştir. Bundan sonra takriben 80 milyon liralık kredi daha verilecek, onu takiben de Banka, kredi dağıtma işini tatil etmese bile çok yavaşlatacaktır.

Türkiye Sınaî Kalkınma Bankasına gelince, bunun kaynakları da talep miktarına paralel olarak gelişememektedir. Yatırım kredisi veren Sınai Kalkınma Bankası, Dünya Bankasından 5 milyon dolar kredi istemiş, bu isteği bir misli fazlasıyla, yani 10 milyon dolar olarak yerine getirilmiştir. Ancak, bu kredinin de yatırım taleplerini karşılayabileceğini ummak büyük bir iyimserlik olacaktır.

Demek ki, gerek işletme kredisi veren Sınaî Yatırım ve Kredi Bankası, gerekse yatırım kredisi veren Türkiye Sınaî Kalkınma Bankası genellilkle talepleri karşılayacak kaynakların geliştirememekten mustariptirler. Bu durumda bu bankaları bir yana bırakıp yeni banka kurmak da bir tedbirdir. Ancak, bir bankanın kuruluşu için sarfedilecek para ve bilhassa sınai kredi verecek bir mali müesseseye eleman teminindeki güçlükler, üzerinde önemle durulması gereken bir konu olsa gerektir.

Bugünkü çalışma sistemi ile, Sına! Kalkınma Bankasının bir çok uluslararası malî müesseselerin itimadını kazanmış olduğunu inkâra imkân yoktur. Bununla beraber, özel sektörün sınaî kalkınmanın çalışma sisteminden şikâyeti varsa, bu şikâyetler ele alınmalı ve bir karma komite kurularak, konu, yukarıdan aşağı etüd edilmelidir. Herhalde kuruluşundan bu yana 12-13 yıl geçmiş ve ciddiyeti ile hakikaten ün salmış olan bir kredi müessesesini bir yana bırakıp yenisini kurmaya kalkışma fikrinin üzerinde ciddiyetle durulması lâzımdır.

Bir başka kredi müessesesi, teşkili istenirken, Sınaî Kalkınmanın özel banka olduğu, bu tip bir bankanın da riske girmiyeceği, oysa ki meselâ. Orta Anadolunun sanayileşmeye muhtaç olduğu, bunun riskini de ancak Devletin iştiraki ile kurulmuş bankaların üzerlerine atabilecekleri ileri sürülmektedir.

Gerçekten de, başta Orta Anadolu olmak üzere, memleketin bir çok bölgelerinin kalkınmaya muhtaç olduğu bîr hakikattir. Ancak, bu konuda ihtiyaç duyulan kredi müessesemi, Halk Bankasının üstünde ve Sınaî Kalkınmanın altında bulunan işlere kredi ve bilgi verecek bir bankadır. Bilhassa teknik bilgi, yâni amerikanların Knowhow dedikleri şeye bu tip sanayiin muazzam ihtiyacı vardır.

Velhasıl, yeni bir banka kurulacaksa, benzeri işleri mükemmel bir şekilde yapan müesseseleri görmezlikten gelmenin âlemi olmasa gerektir. Bugün içtin yapılması gereken iş, iyi işleyen müesseseleri takviye etmek olmalıdır. Yoksa bir işi yapan varken onu bir kenara itip yenisini kurmaya kalkışmak az gelişmiş memleketlerin herhalde harcı değildir.

DÜNYADA OLUP BiTENLER

Peru

Ölüm düdüğü

Bugünlerde, güney amerikalıları çe~ken tek büyük eğlence, çoğu zaman kıran kırana geçen ve çoğunlukla da karakolda biten futbol maçlarıdır. İşte geçen hafta sonu da, Perunun başkenti Limada hareketli bir tatil geçirmek isteyenlerin çoğu, Peru ile Arjantin arasında yapılacak maçı izlemeye koştular. Fakat doğrusu bu ya, içlerinden hiçbiri tatillerinin bu kadar hareketli olabileceğini aklının kenarından bile geçirmemişti.

İşin aslına bakılırsa, maçın bitmesine on dakika kalıncaya kadar alanda işler oldukça yolunda gidiyor sayılabilirdi. Arjantin takımı oyunun başlarında bir gol atmış, onun üzerine yatmağa çalışıyordu. Peru takımı ise, seyircinin bütün gücüyle yaptığı gösterilere ayak uydurarak, her an bir beraberlik golü peşinde koşuyordu. Nitekim, maçın bitmesine on dakika kala, yuvarlak meşin top, arjantin kalesi önünde bir süre ayaktan ayağa dolaştı ve sonunda, fileleri buldu. Sanki stadda yer yerinden oynamıştı. Fakat hakem, perulu oyuncuların bir arjantin bekini yere düşürdüklerini ileri sürerek golü saymadı ve oyuna devam işaretini verdi. Perulu oyuncular bir süre bu yargıya karşı geldiler. fakat hakemin sözünü dinlemekten başka çare göremediler. Ancak seyirciler hiç de oyuncular gibi söz dinler cinsten değillerdi. Ellerine ne geçirdilerse, şişe, minder, taş, hepsini sahaya yağdırdılar. Bu arada İrikıyım bir perulu da alana atlayarak hakeme saldırdı, fakat polisler adamı hemen altıokka edip içeri aldılar. Diğer yandan şişe, minder, taş yağmuru da devam edip gidiyordu.

Maçın bitmesine beş dakika kala halkın hakeme karşı gösterisi son haddini bulmuştu. Adamcağız hayatını tehlikede görmüş olmalı ki, maçın sonunu beklemeden düdüğe sarıldı, sonra da var kuvvetiyle içeri koşmağa başladı. Bu sırada, alandaki sonuç tablosu, Arjantinin 1-0 galibiyetini gösteriyordu.

ölüme giden kapılar

Hakemin bu davranışı, perulu seyircileri büsbütün çileden çıkardı. Tribünlerde kulakları sağır eden yuha sesleri yükseldi, bununla yetinmeyen bir ateşli delikanlı da alana atladı, hakeme yetişmeğe çalıştı. Polis-

tik'

Feruda, kanlı biten maçtan sonra bir yaralı götürülüyor

Arbede

ler. başlarına geleceklerden habersiz, genci önlemek istediler. Bunun üzerine sahaya atlayanlarına sayısı birden çoğaldı, bazıları hakemi yakalamağa koştular, bazıları da "yuh" çekerek polisin üzerine yürüdüler.

Bereket versin ki, Güney Amerikan polisi futbol maçlarına, çok hazırlıklı çıkar. Çoğunun elinde makineli tabancalar, belinde göz yaşartıcı bombalar vardır. Bu bakımdan, halkın yaptığı ilk hamleyi perulu polisler kolaylıkla önlediler, hakemi ve arjantinli futbolcuları kolaylıkla dışarıya kaçırdılar. Fakat halk adamakıllı galeyana gelmiş elmalı ki, alanı boşaltmadı ve polise saldırmağa devam etti. Polislere sallanan yumrukların, savrulan kötü sözlerin haddi hesabı yoktu. Tabii, bu arada, eyalet valisinden emniyet müdürüne kadar bütün görevliler de bozuk para gibi ortada dolaşan küfürlerden nasiplerini aldılar. Alanda devam eden gösteri, kısa bir süre içinde, hiç de küçümsenemeyecek türden bir ayaklanma olup çıkmıştı.

Gösterinin niteliği değişir değişmez, polise, kimin tarafından bilinmez, seyircilerin üzerine göz yaşartıcı bombalar atma emri verildi. Bombalar orada burada patlamaya başlayınca, alandaki herkes çıkış kapılarına doğru koşmağa başladı. Alanın güneyine düşen kapılara koşanlar, biraz itişip kakışmadan sonra, kendilerini dışarı attılar ama, kuzey tarafındaki kapılara koşanlar, büyük bir dehşetle, bunların kapalı olduğunu gördüler. Bu kapıların önüne ilk gelenler dışarı çıkamadıktan gibi, en. az yirmibin kişinin akınını yarıp da geri dönemiyorlardı. Böylece en az yüz kişi, insan seliyle demir kapılar arasına sıkışarak ezildi. Nihayet giderek çoğalan insan seline dayanamayan kapılar, kırıldığı zaman, bir o kadarı da yere düştü, üzerlerine basıp koşanların ayakları altında can verdi. Alan boşaldıktan sonra yerde yatanları toplayan görevliler, kapıyla insan seli arasında sıkışmış, bazıları da ayak altında ezilmiş yüzlerce ölü topladılar. Yaralıların sayısı da, altıyüzden aşağı değildi.

Alandan sokağa

Bir futbol alanında ve bir hakemin çaldığı gereksiz bir düdük yüzünden başlayan bu ayaklanma, çok geçmeden Lima sokaklarına da yayıldı. Yer yer toplanan inşan kümeleri, attıkları göz yaşartıcı bombalarla yüzlerde insanın ölümüne, en az bir o kadarının da yaralanmasına yolaçan polislere karşı gösteriler yapmaya başladılar Sonra bunlar bir araya gelerek şehrin Emniyet Müdürü Jorge

De Asambuja'nın evine doğru yürüdüler, fakat polis bu sefer dikkatli davrandı ve kalabalığı hiçbir gürültüye yolaçmadan dağıtmayı başardı. Bir sabah gazetesinin yazdığına göre, De Asambuja polise göz yaşartıcı bomba atma emrini kendisinin verdiğini kabul ediyor, fakat bunların hiçbirinin halkın içine atılmadığını ileri sürüyordu. Asambujaya göre, halk yoktan bir paniğe kapılmıştı ve bütün olup bitenler bu yüzden patlak vermişti.

Kaynağı ne olursa olsun, olayın halk arasında uyandırdığı heyecan Peru hükümetini çabuk ve önemli kararlar almağa yöneltmiş bulunuyor. Bütün Limada sıkı yönetim ilân edilmiş ve böylece, Anayasanın Perululara bağışladığı hak ve hürriyetler geçici bir süre için kısıtlanmıştır. Diğer yandan, Hükümet, olay sırasında ölenlerin cenaze masraflarını ödemeğe ve ölenlerin ailelerine tazminat vermeğe de karar vermişttr.

Çaldığı bir düdükle Limanın altını üstüne getiren talihsiz hakeme gelince, zavallı adam bir daha ömrü boyunca maç yönetmemeye yemin etmiş olsa gerektir.

A. B. D.

Kampanya kızışıyor

Geride bıraktığımız hafta içinde sokaktaki amerikalıyı en çok ilgilendiren mesele ne Laosun durumu, ne de Vietnamm iç savaşıydı. Gerçi Birleşik Amerikanın savunma gerekleriyle dış politika amaçları üzerinde kafa yoranlar için Güneydoğu Asyadaki son gelişmeler, özellikle Laostaki komünist İlerlemesi hâlâ son derece önemli meselelerdi ama, sokaktaki amerikalıyı en çok düşündüren, Haziran başında Kaliforniyada yapılacak Cumhuriyetçi Parti aday yoklamalarıydı.

Gerçekten, şu satırların yazıldığı sırada, Birleşik Amerikada bu yıl sonu yapılacak başkanlık seçimlerine altı aydan daha kısa bir süre kalmıştır ve Cumhuriyetçi Partinin bu seçimlere katılacak adayı Temmuzun ilk yansında belli olacaktır. Bilindiği sribi. hem Cumhuriyetçi Partinin, hem de Demokrat Partinin başkan adayları, partilerin seçimlerden dört ay kadar önce toplanan büyük kurultaylarında seçilir. Her eyalet, bu kurultaya belli sayıda bir temsilci grupu yolar. Meselâ Florida Kurultaya 34, Mississipi 13. Kaliforniya da 86 temsilci yollar. Bu temsilciler, her eyalette ayrı ayrı yapılan ön seçimlerde seçilip belli olurlar. Kurultaylardan önce girişilen yoğun bir propaganda sırasında, her aday adayı, Kurultaya kendine oy verecek temsilcileri yollamaya çalışır.

Atlantiğin ötesinden gelen haberlere bakılırsa. Cumhuriyetçi Partide beliren en kuvvetli aday adayı, başlangıçta ümitsiz bir çıkış yaptığı halde sonradan kendini epeyce toplayan Arizona senatörü Barry Goldwater'dir. Anlamı pek bilinmeyen bir muhafazakâr milliyetçilik sloganıyla ortaya çıkan Goldwater, bu yılın başında, önce bir sürpriz sayılan Cabot Lodge sonra da partinin hârika çocuklarından Scranton karşısında önemli yenilgilere uğramıştı. Fakat

Nixon
Yarışta

Florida ve Mississipide yapılan ön seçimlerde, hep kendi adamlarını seçtirmeyi başararak, kurultaya çok kuvvetli bir giriş yapmayı becermiştir.

Son günlerde yapılan kamu oyu yoklamalarından, Goldwater'in daha şimdiden kurultayda 304 oy kazanacağı anlaşılmaktadır. Fakat, kesin zaferi kazanabilmek için 350 kadar oya daha ihtiyacı yardır. Eğer Haziran başında yapılacak Kaliforniya ön seçimlerini de kendi taraftarlarına kazandırabilirse, kendi aktifine 86 oy daha yazarak en kuvvetli aday olarak belirecektir. Buna karşılık, Scranton Şimdilik 70, Lodge da 43 oy ile yetinmektedirler. New York'un liberal eğilimli vahşi Nelson Rockefeller ise, yalnızca 33 oy kazanmış durumdadır.

Akıl başa geç gelince

Siyasî hayata atıldığı günden oaşlayarak bugüne kadar iç ve dış her meselede anlaşılmaz tavırlar takınan bir muhafazakâr senatörün yapılan ön seçimlerde uzak boyla önden gitmesi, Cumhuriyetçi Parti saflarında gözle görülür bir şaşkınlık yaratmıştır. Gerçekten, şimdiye kadar yapılan bütün tahminler Goldwater'in belli bir gerici çevreden başkasının oyunu alamıyacağı noktasında birleşiyordu. Bu bakımdan, hiçbir Cumhuriyetçi kodaman, Goldwater olayının üzerinde fazla kafa yormamıştır. Oysa, özellikle Amerikanın batı kıyılarında son zamanlarda çok kuvvetlenen gerici akımlar, herkese daha uzun bir süre önceden tehlike çanları olmalıydı

Goldwaterte kuvvetli bir aday olarak belirmesi üzerine buna karsı durmak gereğini duyan Cumhuriyetçi kodamanların başında eski Başkan Eisenhower geliyor. Eski Başkan, bu hafta başında yaptığı bir açıklamayla, Goldwaterle kendi görüşleri arasında büyük uçurumlar bulunduğunu bildirmiştir. Aslında, bu açıklamaya pek de lüzum yoktu. Çünkü Goldwater. zaten bundan uzun bir süre önce. Eisenhower'i komünizmin Amerikadaki kalelerinden biri diye ilân etmiş bulunmaktadır!

Fakat işin en merak edilecek tarafı, Cumhuriyetçi Partinin idaresini bugün elinde tutan ılımlı kişilerin, Goldwater karşısında kimi tutacakları konusunda nasıl bir görüş birliğine varacaklarıdır. Başkan Eisenhower'in tercihinin, eski yardımcısı Nixon'dan yana olduğu, kimsenin meçhulü değildir. Fakat Nixon önceki yıl yapılan eyalet seçimlerinde aday olarak katıldığı Kaliforniya valiliğini kaybettikten sonra, siyasî prestijinin önemli bir kısmını kaybetmiştir. Daha önemlisi, seçimden sonra yaptığı acı konuşmayla, bütün basını kendi aleyhîne çevirmiştir, iş çevrelerinin tuttuğu Scranton ise, halk tarafından fazla tanınmamaktadır. Şu arada Amerikanın Saygondaki büyükelçisi Henry Cabot Lodge ise, kurultayda kesin bir zafer kazanacağını adamakıllı anlamadan, resmen adaylığını koymak niyetinde bile değildir. Nihayet, New York Valisi Rockefeller da kırk yıllık kananı boşayıp sosyete mensubu bir dulla evlendiğinden buyana, sıradan amerikalının gözünde büyük bir gaf olan bu davranışın etkisinden kurtulamamıştır.

Tüli'den haberler

Geçtiğimiz pazar günü Orta Doğu Teknik Üniversitesi tarafından Ankaraya 30 kilometre mesafedeki Eymir gölünde düzenlenen piknik umulmadık bir ilgi gördü. Uzun bir S çizen gölün kıyılarında biriken yüzlerce otomobil, otobüs ve binlerce ankaralı renkli bir tablo meydana getiriyordu. Orta Doğu Teknik Üniversitesinin geleneksel "Bahar Bayramı" dolayısıyla yapılan piknik, biraz da, bozkır şehri Ankara sâkinlerinin binalardan, caddelerden ve sinemalardan ibaret hayatlarını değiştirmek istemeleri anlamını taşımaktadır.

Orta Doğu Teknik Üniversitesinin yaptırdığı iki plaj tesisi ve bunların etrafına öğrenciler tarafından dikilen bir kaç ağaç dışında Eymir gölünün kıyıları sarp ve kayalık yamaçlardan, sazlıklardan ibarettir. Buna rağmen çoğunluğunu Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencilerinin ailelerinin ve yakınlarının teşkil ettiği kalabalık, bu sarp yamaçlara serdikleri battaniyelerin üzerinde, gölün kıyısındaki tozlu yollarda, nadiren bulunan el kadar çimenin ve cılız ağaçların altında eğlendi, sıkıntılarından kurtulmağa çalıştı. Bunda, o günki güzel havanın da rolü vardı.

Eymire sabah erkenden gidildi. İlk olarak yüzme yarışları yapıldı. Ankaralı çocuklar bu yarışlarda, Anadolunun orta yerinde de yüzme sporunun yapılabileceğini ispat ettiler, mevsim başı olmasına rağmen oldukça iyi bir form gösterdiler. Bu yarışta gençlerin sportmenliği elden bırakmamak için gösterdikleri gayret gerçekten güzel bir şeydi. Uzun mesafelerde bazı yarışçılar iyice yorulmalarına rağmen yarısı tamamlamaktan vazgeçmediler. Yüzme yarışlarının mükâfatları Orta Doğu Üniversitesine şahsiyeti ile büyük bir canlılık getiren Rektör Kemal Kurdaş tarafından verildi.

Daha sonra eğlenceli yarışlar yapıldı. Okulun en şişman öğrencileri halat çekme müsabakası yaptılar, kâzanan ekip, kaybeden ekipi sırtta taşıdı.

Öğleden sonra Eymirde bulunan ankaralılar bir deniz şehrinin lüksünü yaşadılar ve Türkiye çapında kürek yarışları seyrettiler. Fenerbahçe, Anadoluhisarı, Beykoz, Hereke gibi Türkiyenin en iyi kürek ekiplerinin yanında Orta Doğu Teknik Üniversitesinin genç kürekçileri de yarıştılar ve İstanbullu arkadaşlarına kısa bir zaman içinde yetişebilecekleri ümidini verdiler.

Ankara Valisi, Kürek Federasyonu Başkanı ve amerikanlarla Pakistanlıların çoğunluğu teşkil ettiği birçok yabancı, Pazar günü Eymirde idiler.

geçtiğimiz hafta içinde İstanbulda, Vali Konağı caddesinde Huzur apartımanındaki dairelerinde Prof. İhsan Şükrü Aksei ve eşi Leylâ Aksel, Dünya Sağlık Teşkilâta ruh sağlığı bölümü şefi Mr. Buckle ve eşi şerefine bir yemek verdiler. Akseller yaz için Adaya naklettikleri için evde hah filan kalmamıştı. Buna rağmen ev, çok zarif ve güzeldi. Adadaki bahçelerinden gelme taze salata, Adanın meşhur dülgerbalığı ve Bayan Akselin özel bir itina ile hazırlattığı pilâv büyük sükse yaptı.

Eymir Gölü kıyısında piknik yapan O.D.T.Ü. li gençler

Sağlam vücutta sağlam kafa

Bu piknikte bulunanlar, Eymir gölünün Ankaranın sayfiyesi olarak değerlendirilmesi gayretlerinde Orta Doğu Teknik Üniversitesinin ' yalnız bırakılmamasını yürekten dilediler ve hiç olmazsa ilerisi için ümitli olarak şehre döndüler. Bir memur şehri olan Ankaraya, yazın uzak ve pahalı sayfiye yerlerine gidemiyen orta halli, hattâ fakir halkın faydalanabileceği sayfiye yerlerinin kazandırılması zarureti bu vesile ile bir defa daha ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Yemekten sonra başka misafirler de geldiler. İstanbul Üniversitesi psikiyatri kliniğinden birçok doktor ve eşleri geldiler. Yemek tariflerinden sonra uzun meslek! konuşmalar başladı ve doğrusu hanımlar, bu konulardan pak hoşlanmadılar.

•

Haftanın başında Pazartesi günü, Erenköy Lisesini Bitirenler Derneği üyeleri, üyelerden Sitare Şimşekin Çankayadaki geniş ve zarif evinde bir çaylı toplantı yaptılar. Toplantıda

bulunanlar arasında İbrahim Öktemin eşi, Nesrin Silimen, Perihan 'Fişek (eski Tahan), Hürriyet Sırmaçek, Mazlum Kayaların eşi, toplantının en genci 1954 mezunu Bayan Ârgun, Necla Sarı, Rezin Gündoğdu, İnci İlkray ve o günkü güzel elmalı pastayı yapmış olan Gülbin Bayilikten vardı.

•

Sânatsevenler Kulübünün yıllık genel kurulu bu hafta pek mahdut sayıda üyenin iştirakiyle minyatür bir topluluk halinde yapıldı. Bir hayli çatışmak geçen kongre divanı başkanlığına, her sone olduğu gibi, Dr. Şinasi Kıpçak, sekreterliklerden birini de İncigül Doruk seçildi. Çelik iradeli bir üye, her genel kurul toplantısında üzerinde durduğu "demirbaş esyalar" konusu »a tekrar değindi. Değişmez Başkan Munis Faik Ozansoy, tenkitler karşısında pek sinirlendiyse de, yeniden yönetim kuruluna seçilince rahatladı. Dr. Haayati Sevgen yedekte kaldı. Yönetim kutuluna giren sanatçılardan Muazzez Kurdoğlu ve Nihat Akçandan üyeler pek çok şey bekliyorlar. İnşallah, geçen senenin başarılı Sanat Kolu üyesi Ergun Savı aratmazlar. Almanyada olduğunu ileri sürdüğü halde bir hayalet gibi kongrede gözüken Bülent Sokullu da seçim sonucunu merakla bekliyenler arasındaydı!

•

Annelerinin vefatı dolayısıyla uzun. zamandır sosyal toplantılardan uzak kalan Rebia. Cemile ve Necip Alâiyeli kardeşler, İhmal ettikleri dostlarım yeniden aramak maksadile büyük bir kokteyl verdiler. Çok kalabalık olan toplantıda . birçok kordiplomatik mensubundan başka, hariciyeden Oktay Cankardeş Pertev Subaşı. Nermin Berki ve kızı Leylâ Berki, yüksek mühendis Feyyaz Koksal ve çok şık eşi, Dr. Rasim Adasal, Nimet Balkar, İdiye Day, Barika ve Vedat Sirmenle arkadaşları Bayan Gültekin ve Cemal Ziya, Ferdiye Dikel varlardı.

•

Geçen haftanın sonunda Cuma akşamı, Ankara Koleji Orta kısım öğrencilerinin, Devlet Tiyatrosundan Haldun Marlalının rejisörlüğünde hazırladıkları "Pollyanna" temsili Lise kısmı konferans salonunda gösterildi. Büyük bir kalabalığın ilgiyle izlediği oyun, okul temsilinin çok çok üstündeydi. Seyircilerden çoğu - erkekler de dahil- gözyaşlarına hâkim olamadılar. Sadece yirmi günlük bir çalışma sonunda ortaya çıkan oyun cidden kusursuzdu. Pollyanna rolündeki Mine Hamzaoğlunu seyredenler, kendisini herhalde uzun zaman unutamıyacaklardır. Bu çocuk, son sahnede birçok profesyonel artistle rahatça boy ölçüşebilecek kabiliyetteydi. Temsilin ondan sonraki başarılı oyuncusu da Nancy ölünde Semra Başerdi. Oyun bittiği Zaman alkışların sonu gelmedi ve sahne sepet sepet çiçekle doldu.

*

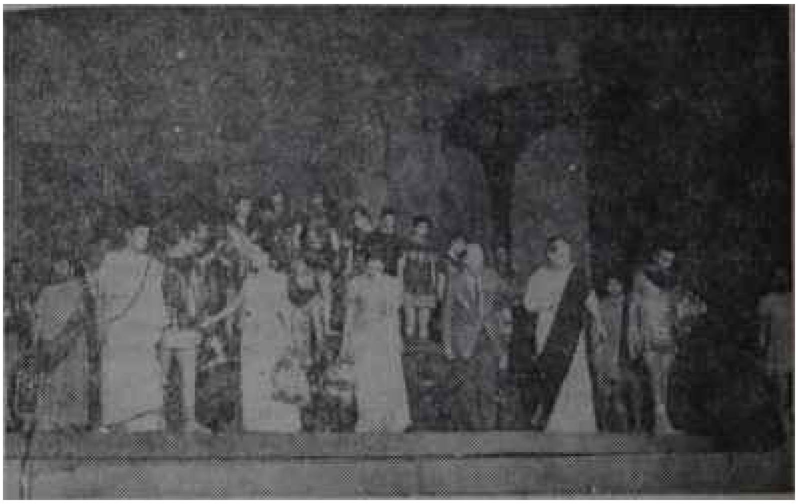
Son günlerde yağmurlar yüzünden pek rahatça güneşlenemeyen ankaralılar, 19 Mayıs günü bol bol gezmek, baharın tadını çıkarmak imkânını buldular. Bu arada, sabahleyin Yenişehir sokaklarında spor sveterlerle yürüyüşe çıkmış iki genç gözden kaçmıyordu! Kimdi bunlar, bilir misiniz? Turhan Kapardı ile Vedat Tanır! ..

Almanyadan yeni dönmüş olan tiler Bankası Umum Müdürü Sefahattin Babüroğlunun Şeker Şirketi Umum Müdürlüğüne getirildiği hakkındaki söylentilerin aslı olmadığı anlaşıldı.

Özel öğretmenlerden ders alan genç istidat Gönül Çelikiz, Sanatsevenler Kulübünde bir piyano resitali verdi. Seçkin bir davetli kalabalığı karşısında icra edilen konser, başarılıydı.

İçişleri Bakam Orhan Ötrak ve eşi Ayten Öztrak, Ferda Güley ve esi. Millî Eğitim Bakanı adına Güzel Sanatlar Umum Müdürü Halil Dikmen konseri dinleyenler arasındaydılar.

Tahsile gideceği Köln konservatuarından döndükten sonra Gönül Çelikizin daha başarılı konserlerinin dinleneceği kuvvetle tahmin ediliyor.

Antalyada Aspendos Tiyatrosu

Güneş var, güneş

●

Antalya, geçen hafta sayılı günlerinden bir kaçım yaşadı. Dört gün içinde yerli, yabancı birçok turist, Antalyaya akın etti.

Antalya Turizm Derneği tarafından düzenlenen ve Vali Nuri Teomanın baş kanlığında kuvvetli bir ekip tarafından yönetilen Müzik ve Tiyatro Festivali son derece başarılı oldu, kordiplomatik, yerli, yabancı basın mensupları ve diğer bütün dâvetliler tarafından hayranlıkla izlendi. Tarihî Aspendos tiyatrosu, ilk defa olarak onbeş binden fazla, hiç de küçümsenemiyecek bir seyirci topluluğunu sinesinde barındırdı, önemli bir sanat olayı olarak, Shakespeare'nin dörtyüzüncü ölüm yıldönümünde Devlet Tiyatrosu sanatçıları, 1800 yıllık maziye sahip Aspendosta "Jullius Caesari'ı başarıyla oynadılar.

Antalyanın tarihî şöhreti, düzenlenen ve başarıyla sonuçlandırılan Müzik ve Tiyatro Festivali ile yurt dışına taşmış, büyük yabansı gazetelerde ve radyolarda kendinden bahsettirmiştir. Sanatsever antalyalılar, türklerin sanat anlayışım vw takdirini dile getirmek için bir örnek olmuştur. Başta Nuri Teoman olmak üzere, Festival Komitesi ve Antalya Turizm Derneği güzel bir organizasyon, devamlı ve yerinde çalışmalarla Antalya Müzik ve Tiyatro Festivalini büyük bir başarı ile sonuçlandırmış, güzel Antalyanın adından bahsettirmesini bilmistir.

YAYINLAR

YER VE GÖK İLİMLERİ

(Yazan: Etem Gedik Akşehirli. Büyük Kervan Matbaası İstanbul 1961, 16 sayfa 150 kuruş)

Akşehirli Ethem Gedik Efendi, bundan birkaç yıl öncesine kadar İsranbulda Küçük Çekmece camisinde İmamlık yapmış, cemaatin önüne geçip, namaz kıldırmış, gerektiğinde din adamı olarak nasihat etmiş, vaaz vermiş. Bu arada boş da durmamış, gök ilimleriyle, astronomi ile uğraşmış. İmamlıktan emekliye ayrıldıktan sonra da "Yer ve Gök tümleri" adıyla "Tarihi Hicri 1380. tarihi Rumi 1377. Tarihi Miladi 1961" yılında da "Euzu billahimlneşşeytanirracim" diye başlayan. "Esselamı Aleyküm ve Rahnietullahl ve Berakâtü" diye son bulan 16 sayfalık, yer ve göğün "mesafeleri, meskûnları ve madenleri" konusunda bir eser yazıp bastırmış.

Eser ki, ne eseri Sadece son yüzyılda Türkiyede değil, belki de bütün dünyada böylesine ilmi, böylesine âlimâne, böylesine önemli eser yazıl - mamıştır! Efendim. Etem Gedik Hoca, kitabında, gökyüzüne çıkacak astronotlara neler yapmaları gerektiğini. büyük bir vukufla anlatıyor. Milliyet gazetesinde Turhan Selçukun Abdülcanbaz adlı resimli romanında karifeatürize etmeye çalıştığı, ama aslından çok daha ciddi hale soktuğu bir kahraman tipi olan Ethem Gedik Hoca neler yazmıyor ki! İşte, semaya çıkma ve yaşama şartnamesinden bir iki madde : Semaya çıkacak insan için çelik, gümüş, altın, kurşundan elbise yapmak. Semaya çıkmazdan evel üç veya beş gün perhize alışıp az yemek ve vücudu çevikleştirmek. Semaya çıkacak insan Tanrının ismini yâd ile ve ondan müsaade için niyazda bulunmak. Semaya çıkacak insanı kuş eti ile beslemek ve madeni sular içirmek veya toprakta her maden mevcut olduğundan toprak kaynatılarak bundan husule gelen sudan içirilip navada yaşama şartlarına alıştırmak...

Gök kaç tabaka imiş her tabakanın adı neymiş, o tabakalarda hangi melekler yaşarmış, her tabakayı geçmek kaç yıl sürermiş... Daha bunlara benzer pek çok bilgiyi de gene bu deha eserinde bulmak mümkün Bu kitabı her aklı başında türk okuyucusu mutlaka ve mutlaka okumalıdır! Okumalı ve yıllarca arkasına geçilip, saf bağlanılan, vaazları dinlenen bir imam efendinin ne cevherler yumurt-Sadığını görmelidir.

Anlaşılan, Etem Gedik Hocanın cevherleri yetmemiş ki Cizreden de bir müftü efendi. Mahmut Bilge, "Ay Risalesi" adıyla 200 sayfalık bir eser kaleme almış. Bunu maalesef göremedik ama, takdim yazısını okuduk ki, Etem Gedik Hocanın pabucunu dama atacağa Benzemektedir. Bu çok sayın din adamlarımızla biraz da Diyanet İşleri Başkanlığı ilgilense son derece yerinde olacağa benzemektedir.

İlhami SOYSAL

Kitaplar

- GERÇEK KEMALİZM
  Tümgeneral Faruk Güventürkün kemalizm konusunda bir araştırması, ,Okat yayınevi, P.K. 1077 - İstanbul, 203 sayfa, 10 lira
- EN UZUN GÜN
  Cornelius Ryan'ın İkinci Dünya Savaşının İkinci Cephesinin açılışını anlatan hikâyesi, Türkçeleştiren Naci Serez, Okat yayınevi, P.K. 1077 - İstanbul, 216 sayfa 10 lira
- PRENS SABAHATTİN BEY, SULTAN ABDÜLHAMİT. İTTİHAT VE TERAKKİ
  Yazan: Cemal Kutay, Tarih Konuşuyor serisi. Tarih Yayınlan, P.K. 167 - İstanbul, 818 sayfa 1250 kuruş
- YAŞAYAN MEVLİDİ ŞERİF
  Süleyman Çelebinin meşhur Mevlidi, tezhip edilnviş lüks baskı. Doğan Kardeş Yayınları, 71 sayfa
- PSİKANALİZ AÇISINDAN EDEBİYAT
  Freud, Jung, Adler'den çeviren Selâhattin Hilav, Ataç Kitabeyi Bilgi Dizisi 9, İsteme adresi: Ankara Cad. 45-İstanbul. 80 sayfa 3 lira
- ORTAKÇILAR
  Talip Apaydının romanı. İmece Yayınlan. P.K. 818-Ankara, 192 sayfa, 5 lira
- YENİ HUKUK LÜGATİ VE HUKUK TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ
  Hazırlayan: T. Azmi Uslu, Site Yayınları. İstanbul Matbaası, Nuruosmaniye Caddesi No. 90-İstanbul, 349 sayfa 25 lira

Dergiler:

FORUM — Onbeş günlük dergi

Forum, dergi olarak yayın alanında onuncu yılının içinde. Şimdi artık, ilk yayın günlerinin canlılığını, kavgacılığını taşımıyor ama. gene de kendine has bir havası var Belirli bir çevrede de olsa, eski alışkanlıkların çekmesiyle de olsa, okunuyor ve aranıyor.

Forum, ağırbaşlı, değer yargılan verilirken oldukça ince elenip sık dokunan bir. dergi Haber yanı çok kuvvetli değil. Bunda onbeş günlük olmanın da etkisi var, Fikir bakımından da Forum orta yolcu bir dergi olarak önemli değil Bence derginin önemli yanı. sanatla ilgili kısımları. Bu konuda, pek çok sade suya tirit sanat dergisinden daha başarılı, daha dikkat çekici yayınlar yapıyor ve ilgi topluyor, Salt. bunun için okunur mu, derseniz, okunur diyeceğim. - İ. S.

SOSYAL HAYAT

Gençlik

Bir mesele daha!

Bundan birbuçuk ay kadar önce, Şir yasal Bilgiler - Fakültesi , Talebe Cemiyeti seçim kampanyası. sırasında bir genç, Cemiyete seneliği takdirde, öğrencilere 250 kuruşa öğle yemeği ve 160-170 kuruşa, akşam yemeği temin etmek üzere çalışacağını vadediyordu. Gencin adı Abdulkadşr Ateşti. İlericilikle geriliğin akâdemik tartışmasını yanan birçok öğrenci birden, bu sözlere kulak kabarttı: Ve Ateşin Seçim beyannamesi elden ele dolaşmaya, başladı.

Adayın parmak bastığı yara, 1964 Türkiyesinde özellikle büyük şehirlere üniversite tahsili yanaya gelen ye evlerinden uzak bulunan gönçlerin başlıca meselelerinden biridir. Çocuklar bîr sıcak yemeğe günlerce hasret kalmakta, paralarını gıda değeri olmıyan kuru sandviçlerle, üzerine bir nebze kıyma serpiştirilmiş lahmacun, şişkinlikten başka birşey vermeyen aldattcı gıdalara yatırmakta, bunları da bulamayınca simit ve çayla yetinmek zorunda kalmaktadır--lar. Bir sandviç 60 kuruştur. Bu tip dengesiz bir yemek için öğrencinin cebinden çıkan para ise, bir öğünde 250-300 kuruşu bulmaktadır. Halbuki fakülte kantinlerinde kurulacak bir organizasyon sayesinde gençler bu para ile, iyi bir beslenmeyi sağlıyacak olan proteinli ve vitaminli, dengeli bir gıdâ alabilirler. Çalışabilmenin ilk şartı da zaten budur: İyi beslenmek!

Bir AKİS muhabiri, geride bıraktığımız hafta içinde, Milli Eğitim Bakanlığı Beslenme İşleri Müşaviri ve Ankara Tıp Fakültesi Biokimya kürsüsü uzmanı, ayni zamanda, beslenme konusunda 34 kitabın yazan Doç. Dr. Osman Koçtürke başvurarak bu konuda düşündüklerini sonlu.

Eğitim meselesi

Koçtürk de, öğrenci Abdülkadir Ateş gibi, bu mesele ile dolu görünüyordu. Hemen söze başladı:

«— Beslenme, herşeyden önce bir eğitim meselesidir. Birkaç yıldır ilkokullarda bu eğitimi vermeye çalışıyoruz. Çünkü asıl mesele, çocuğun çok küçük yaştan sade, fakat dengeli bir beslenme sistemine alışmasıdır. Bunu sağlıyacak olan şey de aile ve ilkokuldur. İlkokul öğrencisini süte alıştırmak için çok emek sarfettik. Yayınlar, seminerler ve konferanslarla, okullarda direkt temaslarla'hem aileyi, hem çocuğu bu yolda aydınlattık. Bu yıldan itibaren ilkokul programlarına beslenme dersi de t eklenmiş .bulunmaktadır. Fakat bugün, ünüveivsite kantinleri ve diğer okullar henüz çocuklarımıza yeterli bir gıda sağlıyacak teşkilâta sahip değildirler. Öğleyin fakülteden çıkan bir genci izleyin; kantin ona lüzumlu imkânları sağlıyamadığı için, karnını doyurmak için civardaki bir tostçuya veya ayakta yemek yiyebileceği ucuz bir büfeye dalacaklar. Aldığı iki-üç sandviçi, yüzü daima duvara dönük olarak, âdeta, yediğini etrafa göstermekten çekinerek, acele ile yutacak ve acele oradan uzaklaşacaktır. Buna gıda almak değil ancak karnını tok tutmaya çalışmak diyebiliriz. Bu şekilde gıda alan çocuktan derslerde randıman beklemek çok zordur. İyi beslenmeyen genci verem gibi birçok tehlike bu arada çeşitli huzursuzluklar tehdit eder. Batı ülkelerinde-birçok üniversite gezdim. Gençlerin gıda meseleleri faktiltelerce ön plâna alınmış, muhtelif şekillerde halledilmiştir. Kimisi teşkilâtım kendisi kurmuş, muhtelif hayır cemiyetlerinden, devletten, teşekküllerden yardım alarak öğrenenlere proteinli, vitaminli yeterli gıdayı, çok ucuza sağlama yoluna gitmiştir. Meselâ veremle savaş cemiyeti, gençler vereme tutulmadan ilâç yardımı yerine gıda yardımı yapmayı tercih etmektedir. Gene bazı ülkelerde, meselâ Amerikada serbest teşebbüse bir takım imkânlar verilerek, gencin az parayla iyi gıda alması sağlanmıştır. Hangar gibi büyük kantinlerde ticari firmalar. birbirleriyle rekabet için, öğrencilere ucuz yemek temin ederler. Bunda az kazanır, fakat bu sayede, gıda maddelerini tanıtır, en sağlam bir şekilde reklâmlarını yapmış olurlar.

Demek ki, yapılacak. ilk iş, fakülte binasını kurarken, sınıfları düşünür gibi sade, fakat bütün öğrencileri içine alabilecek büyüklükte tertibatlı bir büyük kantin yapmak, bunun işletmesini öğrencileri sömürecek kimselere değil, bîr teşkilâtlanma sonucu, öğrenciye yardımcı olabilecek kimselere, şarta bağlı olarak vermektir. Fakat bunun yanında hiç küçümsenemiyecek bir faktör daha vardır ki bu da, genci kendisine faydalı olacak yiyeceklere alıştırmak, iyi yemenin yalnız kese işi olmayıp bira?; da bilgi işi olduğuna onu inandırmaktır."

Ne yemeli?

Dr. Koçtürk, sözlerine şöyle devam etti:

"— Genç, pahalı lokantaya gidemez. Haklıdır. Ama, kuru sandviç ve lahmacun yerine, meselâ işkembeciye uğrayabilir, et alamıyorsa, yetine kuru fasulyeyi daha sık yemeğe çalışır. Gazoz yerine süt içer, mevsiminde marulu, vitaminli meyvaları çukolataya tercih eder, bol domates yer, ucuz olan bütün mevsim meyvelerinden, havuçtan, taze soğandan, tabiatın cömertliklerinden faydalanır. Meselâ köylümüzün bugün halen başlıca gıdasını teşkil eden ve şehirlerde âdeta unutulan tarhana, avrupalı beslenme uzmanları tarafından en mükemmel

b gıda olarak ilân edinmiştir. Üstelik, tarhana dayanıklıdır da... Hem hayvansal, hem nebati değeri vardır. Vitamini ve mineral maddeleri de ihtiva eder. Bunun endüstrisi memleketimizde kurulmalı ve şehirde de ,ucuza mal edilmelidir, kullanılmahdır. Gene. faydalanacağımız bir gıda da balıktır.

Bu meseleleri, adeta bir milli politika güderek okulda ve evde halletmek şarttır. Bu bakımdan bütün yayın vasıtalarının, en başta radyoların bu iyi beslenme esasına dayanarak yayın yapmaları, gıda maddelerinin değerini öldüren, ev kadınınıî saatlerce boş yere mutfağa bağlıyan yemek tarifelerinden vazgeçmeleri şarttır. Bunlar, keseye olduğu kadar sağlığa da zararlıdır."

Dekorasyon

Metrelerle çiçek

Gündengüne moda olan birşey de, yaz mevsiminde evin eşyalarının tıpkı evin insanları gibi gardrop değiştirmesi ve yazlık bir kılığa girmesidir. Bu. ev kadınının hünerli elleri ve birkaç metre ucuz basma ile kolayca elde edilebilir, bir ucuz lükstür. Meselâ, yazlığa gitmeyen bir aile için oturma odasının perdelerini değiştirmek, koltukları çiçekli elbiselerle giydirmek, evin bir kösesini bahçe gibi yeşillikler, çiçek ve neşeli saksılarla, bahçe şezlongları, bahçe sandalyeleriyle değişik bir şekle sokmak, eğer varsa bunun için balkondan, terastan, ferah bîr pencere önünden faydalanmak çok iyi bir fikirdir, ev halkını dinlendirir.

Son yılların modası, daha çok, stilize edilmiş çiçeklerle yapılmış kumaşlardır. Bunların daha yeni, daha modem bir havası vardır. Fakat klâsik, küçük çiçekli, çok ucuz basmalar da ayni işi görebilir. Renkler yaz renkleri, gök mavisi, parlak yeşil güneş rengi, tabiatta bulunan çiçek re meyva renkleri olmalıdır. Bir odada fazla çiçekli kumaş kullanmayıp, bunu Çiçeklinin içindeki düz parlak renklerle tamamlamalıdır. Meselâ divan örtüsü yeşil ve mavi çiçekli ise. yastıkların birisi mavi, diğeri yeşil olmalıdır. Fazla çiçekli, gözü yorar.;

Yeni bir keşif, yaz aylarında güneşlik, yâni stor olarak çiçekli kumaş kullanmaktır. Güneş renkleriyle meydâna gelmiş bir basma, güneşi örtmek için özellikle tercih edilmekte, pencere güneşliğin kumaşından gene çiçekli bir perdeyle de iyice giydirildikten sonra, odadaki diğer kumaşlar çiçeklinin içindeki renklerden düz olarak tercih edilmektedir. Basma gibi, hasır da yaz dekorasyonunun başlıca malzemesini teşkil etmektedir,

«Gündüzkondu»

Jale CANDAN

Türkiyede bir milyon veya muhtemelen bir milyondan fazla insan gecekomutlarda, en ilkel şartlar içinde yaşamaktadır. Çok değişik faktörlerin etkisi altında, gündengüne bir çığ gibi büyüyen gecekondular hem halkımızın sağlığını tehdit etmekte» hem de birçok yeni sosyal meselelerin doğmasına sebep olmaktadır. Topraksız köylü, fış bulmağa geldiği büyük şehrin, haklı olarak, cazibesine kapılmakta, çoluğu çocuğu için daha iyi bir hayat hazırlama umudu içinde; dişini tırnağına takarak, buralarda yerleşmeye çalışmaktadır. Bu hal, ortaya bir takım fırsatçıların çıkmasına sebep olmakta, apartıman yerine gecekondu inşa eden bir takım açıkgözler, politikacının zaafından, yeni çıkan kanunlardan ve genel olarak gecekonduyu koruma havasını besleyen ortamdan faydalanarak gayrisıhhi mesken inşaatını kolay bir ticaret olarak, alabildiğine geliştirmekte, çeşitli hukuki ve sosyal meselelere yol açmaktadırlar. Tapılan hesaplar, eğer ciddi tedbirler alınmazsa, gecekondu dâvasının Türkiyeyi, çok yalan bir gelecekte büyük bir sıkıntıya sokacağı sonucuna açık olarak göstermiştir. Bu gidişle. 1970 yılında Türkiyede gecekondularda yaşıyan insanların miktarı 5 milyona yükselecektir. Bu rakam herşeyi anlatmağa yeter. Buna karşı alınan tedbir nedir? Gerçi bugüne kadar alınmış ciddi bir tedbir yoktur ama. ilgililerin ve yetkililerin bugüne kadar yaptıkları açıklamalardan re gecekondularla ilgili 327 sayılı kanunun ruhundan anlaşılan, mevcut gecekonduları ıslah yolu ile korumak ve yerlerine, sağlık şartlarına sahip halk meskenleri konuluncaya kadar bunları muhafaza etmektir. Böylece, topraksız vatandaş toprağa kavuşturulacak, tarım şartlan düzeltilecek ve ticari emniyetle yapılan gecekondular yıkılacak ve dâva kökünden halledilecektir. Zaten 5 yıllık Plân da aynı meselenin üzerinde titizlikle durmaktadır.

Ancak, bu iyiniyeti ve bu düşünceleri kısa zamanda devlet bütçesi içinde ve belediyelere yüklenerek uygulamanın mümkün olamıyacağı gün geçtikçe büyük bir kesinlikle anlaşılmaktadır. Meselâ bugün, mevsim ve seçim doayısıyla birden çoğalan gecekondu yapımım önliyecek kuvvet belediyelerde mevcut değildir. Meselâ Ankarada böyle bir kontrolü yapabilmek için motorlu 300 ekipe ihtiyaç varken, eldeki ekip adedi 13'tür. Belirli hudutlar içindeki gecekondulara elektrik, su ve yol götürülmesini şart koşan 327 sayılı kanun ise, içinde bulundukları mali şartlar yüzünden, belediyelere, ancak sırtlarında zorla taşımaya mecbur olduktan bir kambur olmuşlar.

İşte bunun içindir ki. uzun bir süredir meseleyi titizlikle inemeyen talar ve İskân Bakanı Celalettin Uzer, gecekondu dâvasını halletmek ve memlekete standart halk tipi evi sokmak, gecekondu yerine gündüzkonduyu ikame etmek için "prefabrike" sistemin, devlet ve özel sektörü beraberce bu işe yönelterek, kurulmasını şart görmektedir. Fransa, İngiltere. Rusya. İsrael ve daha birçok batı memleketleri bu sistemi başarıyla uygulamış ve bu dâvayı böylece halletmişlerdir. Prefabrike sistem, halka, seri halinde imal edilmiş, çok ucuz, fakat o nispette güzel evler sağlamaktadır. Bunlar yolu açılmış, kanalizasyonu yapılmış, elektriği ve suyu götürülmüş, halka çak ucuza veya bedava dağıtılmış hazine arsaları üzerine kurulmuş mahallelerde, geceyi beklemeden, rüşvete, hileye yol açmadan, gündüz vakti kurulan evlerdir Mahallelerin sineması, çocuk bahçesi, kütüphanesi, sıhhi pazar yerleri de vardır. Öyle anlaşılıyor ki. gecekondu dâvasını halletmek için herşeyden önce "gecekondu" yerine "gündüzkondu" politikasını benimsememiz şarttır.

KÖYCÜLÜK

Hâsanoğlan

Bir vurgunculuk örneği

Geçen haftanın içinde yağmurlu bir sabah, Hâsanoğlan köyünün eteğinde duran taksiden Ski kişi indi. Biri, Hâsanoğlan köyünden İsmail Yantlri, ötekiyse bir AKİS mensubuydu. Yantiri, koluyla geniş bir yay çizerek:

"— İşte, örnek köy dedikleri yer burasıdır. İyice bak" dedi.

Sonra şoföre döndü :

"— Azıcık bekle bizi. Şöyle bir dolaşıp gelelim" diye ekledi.

Yolun sağındaki arazide çamaşır maşası gibi dizilmiş, kırmızı kiremitli bir sürü, ev vardı.

İsmail Yantiri yüreği yana yana anlatmağa başladı:

"___ Modern köy, örnek köy yapacağız diye, milletin onbeş milyon lirasını bu üçyüz eve gömdüler. Yıllardır böyle, bomboş yatıyor bu evler. önceleri köylüye, her evin yirmibin liraya çıkacağı söylenmişti. Bu hale geldikten sonra, ellibine çıktı' dediler. Faizi de harici Tabii, köylü vazgeçti almaktan."

Camları kırılmış, sıvaları dökülmüş, boyaları akmış evlerden birine girdiler. Elektrik sayacı bozuktu. Yerler toz, taş, moloz, pislik içindeydi. Duvarlar çatlamıştı. Salonun büyüklüğüyle bitişik iki odanın küçüklüğü, AKİS mensubunun dikkatini çekti r

"— Bu salonda çok güzel parti toplantısı yapılır!" dedi.

İsmail Yantiri, bezine basılmış gibi hopladı:

"___Tabii, tabii... Zaten onun için yaptılar! Köylü ne yapsın şu salonu? Kışın ısıtılmasına imkân yok. üç ton kömür ve bir ton odunla baharı zor ettik. Dağlar kolaylıkla ısınır mı? Bu nasıl plandır, nasıl projedir, anlamağa imkân yok! Zaten, kooperatif üyelerinden bazılarının -ki adları sonradan silinmiştir - DP kodamanlarından oluşu da gösteriyor ki, adamlar kendilerine çifttik evi yapmışlar, parti toplantı salonu yapmışlar. Köylüyü de yem olarak kullanmışlar, hepsi

"Sahtekârsız memleket"

Bu 300 evlik "örnek köy" rezaleti, Hâsanoğlan Köy Enstitüsü yapılan nın tam karşısındadır. Ankaradan bir sigara içimi mesafedeki bu köyün durumu, CHP ile DP'nin hizmet ve icraat anlayışını mükemmelen göstermektedir.

İşin içyüzü şudur: 1956 yılında. Türk Kadınlar Birliği, Hasanoğlana modern bir köy kurulmasını tasarladı ve bu tasarısını günün Cumhurbaşkanı Celâl Bayara duyurdu. Bayar köyü gezdi ve hemen Ziraat Bankasına emretti: "Hasanoğlanda kurulacak modem köy için beş milyon lira kredi verile!"

Emri alan Ziraat Bankası - ki Genel Müdür Mithat Dülgedir-, derhal kollan sıvadı ve bir kooperatif kurdu. Kooperatif üyelerinin DP'li olmasına özellikle dikkat edildi. Yönetim kurulu, Ziraat Bankasının emrinde, bir kukladan ibaretti, her işi banka çekip çeviriyordu Bu arada, köylüyü kooperatife üye yapmak için. işin propaganda yönü de unutulmadı. DP borazanlan kampanyayı açtılar: Marşal yardımından faydalanılacaktı. Sütçülük kooperatifi kurulacaktı, tünekler Hollandadan getirtilecekti. Bütün bunlar, DP'nin. köylüye bir lûtfuydu. Bu nimet tepilmemeliydi.

İşin içine "Hollanda". "Marşal", "lûtuf" lâfları karışınca, köylü, kooperatife üye olmakta bir sakınca görmedi. Derken, istimlâk başladı. Köylünün üzüm bağları, metrekaresi 25 kuruştan istimlâk edildi. Hattâ bazı köylüler, topraklarını bedava verdiler. Proje için 25 bin lira ödendi. Beş milyonluk kredi de, 1966-59 yıllan arasında onbeş milyona çıkartıldı. Birinci müteahhit yarım milyona yakın parayı alıp sırra kadem basınca, o günün Nafia Müdürü ihaleye lüzum görmeden, işi, emanet suretiyle Altınel Kardeşlere devretti ve az sonra da kendisi görevinden istifa ederek, Altınel Kardeşlerle ortaklık, kurdu.

Örnek köye örnek okul

günlerden birgün Celâl Bayar. "bu güzel örnek evlere bir güzel de ilkokul lâzım" hikmetini savuranca, Ziraat Bankası Genel Müdürü Mithat Dülge hemen kolları sıvadı ve yirmiyedi günde, beş sınıflık bir ilkokul binası yaptırdı.' Okul 230 bin liraya çıktı.

Bugün, camlan kınlmış. sıvaları dökülmüş, tavanı ve tabanı çatlamış, çimentosı; pudra gibi dağılmış halde durmaktadır.

Örnek köyün örnek evleri 1959'da bitti. İsmail Yantiri şöyle demektedir:

"— Arsa. köylünün kendi arsası Demir tahsis malı. kereste tahsis malı, çivi tahsis malı. Su köyden, kum köyden, taş köyden Köylünün çoğuna istimlâkten para bile ödenmedi. Nasıl olur da, yirmibine çıkacağı bildirilen evlere ellibin lira maliyet konulur?

Sorumluluktan kaçanlar

"1959'da biten ve her evin yanına bir de onbeşbm liralık ahır - samanlık eklenen evler, o günden beri böylece durmakta, hergün biraz daha yıkılıp gitmektedir. Kooperatif dört-beş yıldır genel kurul toplantısı yapmamıştır/ Tüzük çiğnenmiştir. Ziraat Bankasının onbeş milyon lirası ölü halde yattığı gibi. üyelerin kooperatifteki paralan da öylece durmaktadır

DP ambarlarının hasretini çekenler ise kıs kıs gülmekte ve durmadan şu propagandayı yapmaktadırlar:

"— tşte görüyorsunuz. 27 Mayıstan sonraki hükümetler bu evleri bu hale getirip bıraktılar. 27 Mayıs olmasaydı, evler köylülere ucuz ucuz verilecekti. 27 Mayıs öncesi günlere kavuşulmadıkça, bu evler köylüye verilmiyecektir."

Evlerden 23 tanesi Deniz Kuvvetlerine satılmıştır. Söylenildiğine göre. Ziraat Bankası bu evleri 35'er bin liraya satmıştır. Aynca, on-onbeş kadan da bir kısmı 60, bir kısmı 100 liradan kiraya verilmiştir. Gerisi öylece durmaktadır. Kooperatif, evlerin korunması için. aylıkları 250'şer lira dan iki bekçi tutmuştur.

Hasanoğlanın uyanık insanı İsmail Yantiri, bu konuda, AKİS mensubuna şöyle dedi:

"— Sütçülük kooperatifi diyorlardı. Hollandadan inekler getirtilecekti. Bari birkaç milyon lira daha yatırıl--ın, şu sütçülük hikâyesi gerçekleştirilsin de, gömülü yatan bu onbeş milyon li,ra kurtarılsın. Nedir bu hal. kardeşim? Yazık değil mi bu millete!"

S İ N E M A

Filmler

"En İyi Düşman"

Batı sinemasında, artık, savaşı konu edinen ve savaş içersinde geçen bir hikâyede nem savaşa ve hem de katılanlara övücü paylar dağıtan eski moda filmler çevrilmez oldu. Bunun yerine, günün durumuna daha yatkın, savaşa karşı çıkan, savaşı itici ve kabul etmez bir davranışın ürünü filmler, seyirci çoğunluğunda hem daha sürümlü, hem de ilgi çekici niteliklerini koruyorlar.

Prodüktörlüğünü italyan Dino De Laurentis'in, rejisörlüğünü de ingiliz Guy Hamilton'un yaptığı "The Best of Enemies-En İyi Düşman" da tat ikinci tür filmlerdendir. "The Best of Enemies-En İyi Düşman"ın senaryosu, adı iyiye çıkmış dört italyan senaryocusunun - Vincenzo, Age, Scarpelli ve Ceochi D'Amico- dur.

Guy Hamilton, ingiliz sinemasında pek öyle önemsenen bir rejisör değildir, Ama yeri bakımından üçüncü sınıflardan da sayılmamaktadır. Eline iyi senaryo verildiğinde Guy Hamilton, verilene pek sırt çevirmemekte ve bunu, gücünün yettiğince iyi bir sinema diliyle anlatmaktadır. "The «Est of Enemies - En İyi Düşman" da, Hamilton'un eline verilmiş, iyi düzenlenmiş senaryolardan biridir ve Hamilton, hikâyesini elinden geldiği kadar seyircisini sıkmadan -senaryonun da desteğiyle- bir humor çerçevesinde vermektedir.

"The Best of Enemies - En İyi Düşman"ın oyuncu kadrosu da bir bakıma İtalyan-ingiliz karmasıdır. Başrollerde Alberto Sordl (italyan). David Niyen, Miohael wilding, Harry Andrews (ingiliz) ve Amedeo Nazzari (italyan) oynamaktadırlar.

Konu, bir savaş komedisidir.

Biri binbaşı, öbürü yüzbaşı

"En İyi Düşman", küçük Ski birliğe kumanda eden iki subayın karşılıklı serüveni -savaşı şimdiye kadar

Niven ile Sordi "En iyi Düşman'da

En iyi düşmanlar!

alışmadığımız bir açıdan gözleyerek - anlatmaktadır. Birlikler, italyan ve ingilizlerin İkinci Dünya Savaşı sırasında Afrika kıtasında savaşan birliklerindendir ve biri yüzbaşı Blasi (Al-- diğeri de binbaşı Ric-ha vid Niven) kumandasındadır. Savaş, barış yılları içinde belki de birbirleriyle çok rahat bir şekilde kaynaşıp dost olabilecek bu iki yürekli insanı, birdenbire iki ayrı kesimin insanı ve iki düşmanı yapmıştır.

İngiliz birliği, ne pahasına olursa olsun, italyanların elinde bulundurulan Tegascio kalesini bir saldın sonucu almak ister. Bu amaçla başlarında binbaşı Richardson ve yardımcısı Burke (Michael wildlng) olduğu halde yola koyulurlar. O sırada kaledeki italyanlar da komutanları binbaşı Fornari (Amedeo Nazzari) ve yardımcısı yüzbaşı Blasi ile birlikte hiç bir askerî önemi kalmayan kaleyi terketmeye hazırlanmaktadırlar. Yola koyuldukları an, keşif uçuşu yapmakta olan binbaşı Richardson ile yardımcısının bindikleri uçak düşer ve binbaşı ile yardımcısı Burke, italyanlara esir düşerler.

Hikâyenin bundan sonrasında, ana tipler ortaya çıkar ve senaryocuları ile birlikte rejisör Hamilton, tiplerini ve kişiliklerini sağlam oyuncuların desteğinde işlemeye başlar.

Esir düşen binbaşı Richardson ve Burke, örnek birer ingilizdirler ve askerlik içinde davranışları da David Lean'in ünlü "The Bridge on the River Kwai-Kwai Köprüsünde Alec Guiness'in kişiliğinde canlandırdığı İngiliz subay tipinden pek de aşırı değildir. Burke ve Richardson, esir düşüşlerinin ilk anlarında pek karşı koymazlar, fakat italyan birliğinin komutanı binbaşı Fornarı bir baskın sonunda vurulup ölünce, işin rengi de-

ğişir. Değişir, çünkü komutayı yardımcısı yüzbaşı Blasi ele almaktadır.

Alberto Sordi'nin yüzbaşı Blasi'si silik, askerlikle herhangi bir ilişiği olmayan, savaştan kaçınan, daha çok insancıl yönlerinin öne çıktığı bir tiptir. Sürekli olarak savaş alanından Saçıp kurtulmak ve cephe gerisinde ölümü olmayan rahat bir iş aramaktadır. Ama talihi onu savaşla yüzyüze getiriverir.

Binbaşının ölümüyle komuta, ister istemez Blasi'ye geçer. Blasi, kaleden çıkarılan birliğini ateşin öbür yakasına götürmekle görevlidir. Görevin zorla yüklenişi bir yana, üstelik başında iki de ingiliz esiri vardır ve bu iki esir sürekli olarak yüzbaşı Blasi'yi rahatsız etmekte, askerlik onuruyla oynamaktadırlar. Blasi. bu iki esirden kurtulma çareleri arar Ve bulur da Bu çare. esirlerin kaçmalarına göz yummaktır. Bunu, Richardson ile Burke'e açık açık söylememekle birlikte lafı döndürüp dolandırıp dokundurur.

İki ingiliz bu işe pek akıl erdirememekle birlikte, önlerine konulan bu fırsatı kaçırmak istemezler ve geceleyin, el ayak çekildikten sonra, bir kolayını bulup kaçarlar ve kendi birliklerine katılırlar.

Yüzbaşı Blasi böylece başındaki iki belâyı defetmiş olur ve rahat rahat birliğini yola çıkarır.

Tersine akan nehir

Fakat işler, barışta olduğu gibi savaşta da düzenli gitmez ve nehir birdenbire tersine akmaya başlar. Birliğine katılarak bir çeşit kahraman durumuna yükseltilen binbaşı Richardson. komutanı albay Brownlow'in emriyle yüzbaşı Blasi'nin birliğini ya esir almaya, ya da ortadan yok etmeye memur edilir. Richardson için bu zor bir durumdur. Kendisine iyi muamele yapan, savaşta değil de ancak barış günlerindeymiş gibi bir dostluk gösteren ve hatta kaçmalarını bile sağlayan Blasi'yi karşılıklı savaşa çağırmak, ya esir almak ya da çekip vurmak, kolaylıkla yapılabilecek bir iş değildir. Richardson, bu görevden uzak tutulmasını isterse de komutanı dayatır ve yoksul Richardson. küçük bir komando birliğiyle yollara düşer.

Binbaşı Pornari'nin ölümüyle sonuçlanan savaşta iyice bir hırpalanan Blasi, yorgun, bitik, savaş kaçkını askerleriyle hedef bellediği kaleye gelirler. Fakat kalede kimseler yoktur. Katılacakları asıl birlik, kaleyi boşaltmış ve sırra kadem basmıştır. Blasi. o zaman ne yapacağım şaşırır. Tam o anda da kalenin kendilerine yetişmiş ingilizler tarafından sarıldığı ve teslim olunması şartı koşulduğu haberi gelir. Blasi, herşeye razıdır. Teslim olmak, bir çeşit savaştan kaçmaktır ama, hiç olmazsa ölmemeyi de sağlamak ve garantiye almak demektir.

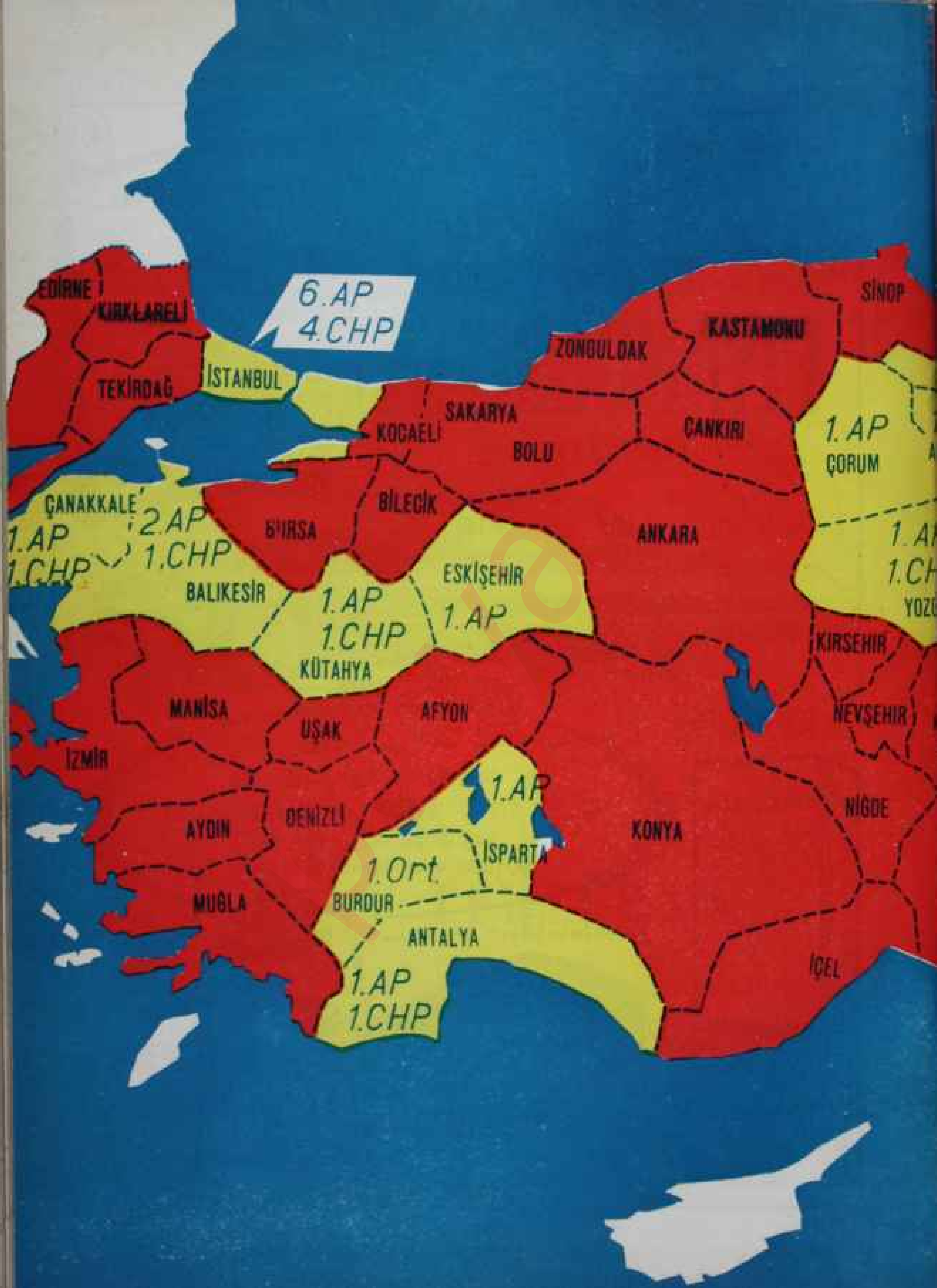
Teslim şartlarını görüşmek üzere kendilerini saran ingiliz birliğinin komutanı ile görüşmeye vardığında karşısında binbaşı Richardson'ı görünce beyninden vurulmuşa döner ve teslim olmayı şiddetle reddeder Bu durumda Richardson için yapacak hiç birşey yoktur. Blasi'yi fikrinden caydırmak için belirti bir süre düsünme, payı tanır Ne var ki, o sürenin sonunda Blasi oyununu oynamış ve teslim için afrikalı askerleri göndererek gerçek italyanlarla kalenin arka kapısından çöle kaçmıştır.'

Binbaşı Richardson -kalenin sarıldığını ve karşısında düşman olarak Richardson'ı gördüğünde Blasi gibi - küplere biner ve komutanlığını ve savaşı bir yana bırakarak işi inada bindirir. Blasi'nin ardına düşer.

Ortada bir çekişme, bir savaş yoktur. Yerine, iki insanın birbirlerine karşı duyduklan yersiz inadın sonucu, bir kaçıp kovalamaca başlar. Çölde Blasi kaçar, Richardson kovalar. Bu kaçıp kovalamaca da gerçekte bir sona varmaz. Derken,. Blasi'nin birliğinin maskotu olan bir geyikten yararlanan Richardson tam avına yaklaştığı bir anda kaçırır. Blasi'ye sadık dört yerli asker, Blasi'nin hırçınlığına karşılık, ormanı ateşe verirler ve her iki taraf da gölün ortasındaki adacıkta buluşurlar, karşı karşıya gelirler.

Savaşlar ve insanlar

Savaşın insan üzerindeki etkisi nedir? Savaş, yalnızca, karşılıklı adam öldürmenin ve bunun sonucunda gelen kahramanlığa erişmek midir? Blasi'nin ters dönen talihi, orman yangınında kurtuluş için kapağı attıkları adacıkta karşılaştıkları kendilerinden sayıca üstün İngilizlere, işi esir düşmeye kadar vardırır. Rollel değişmiştir, bu defa esir alan Richardson, esir düşen de Blasi'dir. Ayni Blasi davranışı, Richardson'dan da beklenebilir mi? Burada ulusların birbirlerinden ayrılan ulusal kişilikleri ortaya çıkmaktadır. Blasi, savaştan kaçınan, bıkkın, yorgun, daha çok barışın insanı olan italyanı; Richardson ise görevci, ödevine bilinçsizce sarılan, ditemsil etmektedirler. Bu durumda. Blasi'nin kendi davranışına eş bir davranışı Richardson beklemesi pek yersizdir

EDİRNE
KIRKLARELİ
6.AP
4.CHP
TEKİRDAĞ
İSTANBUL
ZONGULDAK
KASTAMONU
SİNOP
SAKARYA
KOCAELİ
BOLU
ÇANKIRI
1.AP
ÇORUM
ÇANAKKALE
1.AP
1.CHP
2.AP
1.CHP
BURSA
BİLECİK
ANKARA
BALIKESİR
1.AP
1.CHP
KÜTAHYA
ESKİŞEHİR
1.AP
KIRŞEHİR
NEVŞEHİR
MANİSA
UŞAK
AFYON
İZMİR
1.AP
AYDIN
DENİZLİ
İSPARTA
KONYA
NİĞDE
1.Ort.
BURDUR
MUĞLA
ANTALYA
1.AP
1.CHP
İÇEL